

Treoir Do Chuideachtaí Aonbhaill

Oifig an Stiúirthóra um
Fhorfheidhmiú Corparáideach
Office of the Director
of Corporate Enforcement

Le haghaidh eolas eile:

Oifig an Stiúrthóra um Fhorfheidhmiú Corparáideach

16 Cearnóg Pharnell, Baile Átha Cliath 1, D01 W5C2, Éire

Teileafón: +353 1 858 5800

Íosghlao: 1890 315 015

Facs: +353 1 858 5801

Ríomhphoist: info@osfc.ie

Suíomh Gréasán: www.osfc.ie

Ráiteas Cóipchirt agus Séanta

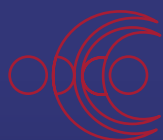
Tá ábhair na cáipéise seo faoi chóipcheart an Stiúrthóra um Fhorfheidhmiú Corparáideach. Is féidir an foilseachán seo go léir nó cuid de a atáirgeadh gan aon chead breise a fháil, a fhad agus a aithnítear an fhoinsé.

Níor cheart a mheas gurb ionann aon rud anseo istigh agus uiríoll ag, nó thar ceann, an Stiúrthóra um Fhorfheidhmiú Corparáideach maidir lena thuiscint nó a léirthuiscint ar aon chinn d'fhorálacha Acht na gCuideachtaí, 2014 nó maidir le haon dlí a léirthuiscint.

Ba cheart comhairle dlí neamhspleách a lorg maidir le héifeachtaí aon fhorála dlíthiúla. Ní ghlacann an Stiúrthóir um Fhorfheidhmiú Corparáideach le haon fhreagracht ná dliteanas cibé a eascraíonn as ábhair an fhoilseacháin seo nó aon earráidí, aon mhíchruinneas nó aon easnaimh in ábhair na cáipéise seo. Tá an ceart ar cosaint ag an Stiúrthóir chun dul i mbun gnímh, a d'fhéadfadh a bheith i gcomhréir le the forálacha na cáipéise seo, nó a mhalairt.

© An Stiúrthóir um Fhorfheidhmiú Corparáideach

15 Nollaig 2020

Clár Ábhar

Réamhrá	6
1.0 Cuideachtaí	7
1.1 Saghsanna Cuideachtaí	8
1.2 Cuideachta a Chorprú agus a Chlárú	9
1.3 Dualgais Chuideachta	9
1.4 Oifigigh Chuideachta	9
2.0 Stiúirthóirí Cuideachta	11
2.1 Athrú i measc Stiúirthóirí	12
2.2 Cáilitheacht chun Duine a Cheapadh ina Stiúirthóir Cuideachta	12
2.3 Saghsanna Stiúirthóirí Cuideachta	13
2.4 Dualgais Stiúirthóir Cuideachta	13
2.4.1 An Dlí Coiteann nó Dualgais Mhuinéacha	13
2.4.2 Dualgais Reachtúla	14
2.5 Idirbhearta idir Cuideachtaí agus Stiúirthóirí	14
3.0 Cruinnithe	15
3.1 Cruinniú Ginearálta Bliantúil (CGB)	16
3.2 Cruinnithe Ginearálta Urghnácha (CGU)	17
3.3 An Ceart chun Fógra a fháil faoi Chruinnithe	17
3.4 Rúin	17
3.5 Seachvótalaí	18
3.6 Córam	18
3.7 Vóta Ball	18
3.8 Teip ar CGB a thionól	18
4.0 Taifid Chuntasaíochta agus Iniúchtaí	19
4.1 Taifid Chuntasaíochta Leordhóthanacha	20
4.2 Ráitis Airgeadais Bhliantúla	20
4.3 Oibleagáid go ndéantar Ráitis Airgeadais a Iniúchadh	21
4.4 Cad is Iniúchadh ann	21
4.5 Cad is Iniúchóir ann	21
4.6 Cad atá i gceist le hIniúchadh	21
4.6.1 Dualgas Cionta Chatagóir 1 agus 2 a Thuairisciú	22
4.7 Díolúine ó Iniúchadh	22
4.8 Coistí Iniúchóireachta	23
4.9 Dualgas ar Chuideachtaí Móra chun Faisnéis Neamhairgeadais a Nochtadh	23

5.0 Cláir	25
5.1 Dualgas chun Cláir Áirithe agus Cáipéisí eile a Choimeád	26
5.2 An áit a gcoimeádtar na Cláir	28
5.3 Cigireacht a dhéanamh ar Chláir	28
5.4 Dualgas chun Cáipéisí Áirithe a chomhdú leis an gCláraitheoir Cuideachtaí	28
6.0 Rúnaí Cuideachta	29
6.1 Na daoine ar féidir leo bheith ina rúnaí cuideachta	30
6.2 Dualgais agus Cumhachtaí Rúnaí Cuideachta	30
6.2.1 Dualgais Riaracháin	30
6.2.2 Cumhacht Rúnaí Cuideachta	30
6.2.3 Dualgais Mhuinéneacha Rúnaí	30
7.0 Comhaltaí agus Scairshealbhóirí	31
7.1 Cearta agus Cumhachtaí Comhaltaí agus Scairshealbhóirí	32
7.1.1 An Ceart atá ag Comhalta chun Eolas a Fháil	32
7.1.2 An Ceart chun freastal ar Chruinnithe Ginearálta Bliantúla	32
7.1.3 An Ceart Fógra Cruinnithe a fháil	33
7.1.4 An Ceart chun Cuideachta a Fhoirceannadh	33
7.1.5 An Ceart chun an Chuideachta a Athbhunú ar an gClár	33
7.1.6 Cearta i gCásanna Ansmachta	33
8.0 Creidiúnaithe	35
8.1 Cén Cumhachtaí atá ag Creidiúnaithe	36
8.1.1 An Chumhacht chun Leachtaitheoir a Cheapadh	36
8.1.2 An Chumhacht chun Réitigh Shibhialta a Lorg	36
8.1.3 An Chumhacht chun Breithiúnas Cúirte a Lorg	36
8.1.4 Cumhachtaí maidir le Cuideachtaí Dócmhainneacha	37
8.1.5 An Chumhacht chun Cuideachta a Athbhunú ar an gClár	37
8.1.6 An Chumhacht chun Imscrúdú a Lorg	37
8.1.7 An Chumhacht má mhainníonn Cuideachta Acht na gCuideachtaí a chomhlíonadh	37

9.0 Fhoirceannadh agus Scrúdú	39
9.1 Cad is Leachtú ann	40
9.2. Cad is Leachtaitheoir ann	40
9.3 Saghsanna Foirceanta	41
Foirceannadh Deonach ag Baill	41
Foirceannadh Deonach ag Creidiúnaithe	42
Foirceannadh ag an gCúirt - Leachtú Éigeantach (oifigiúil)	42
9.3.1 Leachtú Sócmhainneach	43
9.3.2 Leachtú Dócmhainneach	43
9.3.3 Deacrachtaí Trádála	43
9.3.4 Trádáil Mheargánta	43
9.3.5 Cuideachtaí Dócmhainneacha a Baineadh den Chlár	43
9.4 Cad is Scrúdaitheoireacht ann	44
9.5 Scrúdaitheoir a Cheapadh	44
9.6 Dualgas, in Imthosca Áirithe, Tuairisciú don Chúirt ar Neamhrialtachtaí	44
9.7 Cumhachtaí Scrúdaitheoirí	45
9.7.1 An Chumhacht chun Sócmhainní Cuideachta a Dhiúscairt	45
9.7.2 An Ceart Rochtana ar Leabhair agus ar Thaifid	45
9.7.3 Cumhachtaí a bhaineann le Cruinnithe	45
9.7.4 An Chumhacht chun Conarthaí a Shéanadh	45
9.7.5 An Ceart chun Treoir a lorg ón gCúirt	45
9.7.6 An Chumhacht atá ag Cúirt a Ordú go dTugtar Sócmhainní ar Ais a Aistríodh go Míchuí	45
9.8 Dliteanas Scrúdaitheoirí	45
9.9 Costais agus Luach Saothair Scrúdaitheoirí	46
9.10 Dliteanas Sibhialta i dtaobh Trádáil Chaloiseach agus Mheargánta	46
10.0 Cionta agus Pionóis	47
10.1 Pionóis ar Chionta Coiriúla	48
10.1.1 Pionóis a Ghearrtar sa Chúirt	48
10.1.2 Pionóis Shibhialta	49
Dícháiliú	49
Dícháiliú Uathoibríoch	49
Gnóthas Dícháilithe	50
Srianadh	50
Gnóthas Srianta	50
Baint den Chlár	51

Réamhrá

D’ullmhaigh Oifig an Stiúrthóra um Fhorfheidhmiú Corparáideach (an OSFC) an “Treoir do Chuideachtaí Aonbhaill” seo mar fhreagairt d’iarrataí a rinne an pobal go minic ar cháipéis aonair chun míniú a thabhairt ar roinnt de rialacha agus cearta na rannpháirtithe éagsúla cuideachtaí.

D’eisigh an Stiúrthóir sraith teorach riamh anall, ar mhaithe lena shainchúram chun comhlíonadh an dlí cuideachtaí a spreagadh. Chun cur lenár tsraith Leabhair Eolais agus Mear-Threoracha a bhfuil an-tóir orthu, d’ullmhaíomar Treoir do Chuideachtaí Aonbhaill. Déantar príomhróil agus príomhfhreagrachtaí na bpríomh-chomhpháirtithe i gcuideachtaí a chnuasach le chéile a isteach i dtreoir aonair. Áirítear leis ról agus dualgais maidir leis an méid seo a leanas; cuideachtaí, stiúrthóirí cuideachta agus rúnaithe, cruinnithe ginearálta, taifid chuntasaíochta, ráitis airgeadais, cláir agus riachtanais chomhdaithe.

Measann an Stiúrthóir go bhfuil sé tábhachtach gur cheart go mbeadh daoine aonair a bhaineann tairbhe agus pribhléid as corprú ar an eolas ar ar na dualgais agus na freagrachtaí comhfhreagracha. Tá an treoir in ainm is an fheasacht ar dhaoine aonair a mhéadú maidir leis na dualgais agus na freagrachtaí siúd.

Ullmhaíodh an treoir bunaithe ar Acht na gCuideachtaí agus beartaítear go mbainidh lucht neamhghairmiúil úsáid aisti chun go mbíonn príomhcheanglais an dlí cuideachtaí níos éasca le tuiscint.

Is mian leis an Stiúrthóir a thabhairt le fios nach ndéanann an leabhrán seo ach treoir a thabhairt agus ní féidir é a fhorléiriú ar bhealach ar bith mar léirmhíniú ar Acht na gCuideachtaí. Is tábhachtach a thabhairt faoi deara gur cheart do léitheoirí **comhairle neamhspleách dlí nó cuntasaíochta a lorg**, faoi mar is cuí, má bhíonn amhras orthu maidir lena n-oibleagáidí nó a gcearta dlíthiúla.

IS D’ACHT NA GCUIDEACHTAÍ, 2014 (ARNA LEASÚ) ATÁ NA TAGAIRTÍ GO LÉIR SA TREOIR AONAIR SEO MAIDIR LE ACHTANNA NA GCUIDEACHTAÍ, MURA LUAITEAR A MHALAIRT.

Tá príomhshraith Leabhair Eolais an OSFC ar fáil ar ár láithreán [gréasáin](#) ag:

- **Leabhar Eolais 1** – Cuideachtaí
- **Leabhar Eolais 2** – Stiúrthóirí Cuideachta
- **Leabhar Eolais 3** – Rúnaithe Cuideachta
- **Leabhar Eolais 4** – Baill agus Scairshealbhóirí
- **Leabhar Eolais 5** – Iniúchóirí
- **Leabhar Eolais 6** – Creidiúnaithe
- **Leabhar Eolais 7** – Leachtaitheoirí, Glacadóirí agus Scrúdaitheoirí

Ina theannta sin, is foinse iontach faisnéise reatha faoi pháirtithe éagsúla a bhfuil baint acu le cuideachtaí an chuid is mó de [Ceisteanna Coitianta Ceisteanna Coitianta](#) OSFC ar an suíomh Gréasáin.

**Oifig an Stiúrthóra um Fhorfheidhmiú Corparáideach
15 Nollaig 2020**

1.0

Cuideachtaí

Struchtúr dlíthiúil í cuideachta a chruthaigh duine amháin nó níos mó chun gnólacht nó fiontar sóisialta a bhainistiú agus a réachtáil. Rud ar leith ó na daoine a bhfuil úinéireacht acu uirthi agus a dhéanann í a bhainistiú, atá sa chuideachta. Ciallaíonn seo gur féidir leis an gcuideachta comhaontuithe a shíniú, úinéireacht a bheith aici ar réadmhaoin, fiachais a bheith aici agus tús a chur le caingean dlí ina hainm féin. I bhfríotal eile, tá pearsantacht dhlíthiúil ar leith ag an gcuideachta.

Tá dualgas ar chuideachtaí in Éirinn Acht na gCuideachtaí a chomhlíonadh, chomh maith le reachtaíocht ghaolmhar eile, Rialacháin an AE, mar shampla. Leagtar amach an dlí in Acht na gCuideachtaí ar bhealach soiléir, inrochtana agus struchtúrach agus saináithnítear ann saghsanna éagsúla na gcuideachtaí is féidir a bhunú agus déantar sainmhíniú ar an dlí a bhaineann le gach struchtúr cuideachtaí.

1.1 Saghsanna Cuideachtaí

Ceadaítear in Acht na gCuideachtaí do dhaoine saghsanna éagsúla cuideachtaí a bhunú, agus is féidir iad siúd a rangú, tríd is tríd, mar cheachtar den dá shaghas cuideachta seo a leanas:

cuideachtaí príobháideacha nó poiblí, a thagraíonn d'úinéireacht agus conas a thiomsaítear caipiteal, agus

cuideachtaí dliteanais theoranta nó neamhtheoranta, a thagraíonn don fhreagracht atá ar an úinéir as an bhfiachas a aisíoc.

Is é ceann de na príomhdhifríochtaí idir cuideachtaí príobháideacha agus poiblí ná conas a thiomsaíonn na cuideachtaí caipiteal. Tiomsaíonn cuideachtaí príobháideacha caipiteal óna n-úinéirí agus is féidir le cuideachtaí poiblí caipiteal a thiomsú trína scaireanna agus bintiúir a thairiscint don phobal.

Seo a leanas liosta de na saghsanna cuideachta atá ar fáil faoi Acht na gCuideachtaí:

- Cuideachta phríobháideach faoi theorainn scaireanna (TEO/LTD)
- Cuideachta gníomhaíochta ainmnithe (CGA), ar féidir le ceachtar den dá shaghas cuideachta seo a leanas a bheith i gceist leis:
 - A. cuideachta phríobháideach faoi theorainn scaireanna, nó
 - B. cuideachta phríobháideach faoi theorainn ráthaíochta agus a bhfuil scairchaipiteal aici
- Cuideachta neamhtheoranta phríobháideach (ULC)
- Cuideachta theoranta poiblí (CTP), ar féidir le ceachtar den dá shaghas cuideachta seo a leanas a bheith i gceist leis:
 - A. cuideachta infheistíochta arb é a cuspóir aonair chun cistí a chomhinfheistiú, nó
 - B. cuideachta theoranta poiblí (seachas cuideachta infheistíochta) a thugann faoi gníomhaíocht sa Stát, ar gníomhaíocht é sin a luaitear ina meabhrán¹ (Societas Europa san áireamh²)
- Cuideachta neamhtheoranta poiblí, ar féidir le ceachtar den dá shaghas cuideachta seo a leanas a bheith i gceist leis:
 - A. cuideachta neamhtheoranta poiblí a bhfuil scairchaipiteal aici (PUC), nó
 - B. cuideachta neamhtheoranta poiblí nach bhfuil scairchaipiteal aici (PULC), nó
- Cuideachta faoi theorainn ráthaíochta (CTR)
- Is éard atá i gceist le Cuideachta Sheachtracha ná cuideachta an LEE nó neamh-LEE a bhfuil baill na cuideachta sin teoranta – féach [bileog 5](#).

1. Alt 1006 d'Acht na gCuideachtaí.

2. Cuideachta Theoranta Phoiblí Eorpach é SE atá cláraithe in Éirinn.

1.2 Cuideachta a Chorprú agus a Chlárú

Cuirtear tús le próiseas corpraithe agus cláraithe cuideachta in Éirinn leis an méid seo a leanas:

(a) Foirm A1 líonta a sholáthar don **Chláraitheoir Cuideachtaí**³ ina bhfuil *ráiteas Toilithe*⁴, *Dearbhú*⁵, agus Bunreacht na cuideachta mar iarscríbhinn leis, agus (b) an táille riachtanach.

Bunreacht

Is éarda tá i gceist le bunreacht cuideachta ná an Meabhrán Comhlachais agus Airteagail Chomhlachais a ndéanann gach síntiúsóir a (h)ainm a shíniú agus a phriontáil nó a fhíordheimhniú ar an mbealach forordaithe⁶. Leagtar amach ann na paraiméadair dhlíthiúla faoina n-oibrítear an chuideachta, cosúil le rialacha gníomhaíochta, inniúlachta, airgeadais agus inmheánacha.

I ndiaidh clárú leis an OCC, leagann an bunreacht ceanglas ar an gcuideachta agus a baill chun aird a thabhairt ar a riachtanais inmheánacha chomh maith leis na ceanglais reachtúla a leagtar amach in Acht na gCuideachtaí. Is féidir an bunreacht a athrú trí rún speisialta a chuirtear faoi bhráid ball chun vóta a chaitheamh air ag cruinniú a thionóltar faoi i gceart i gcomhréir le hAcht na gCuideachtaí.

Meabhrán Comhlachais

Is é an meabhrán comhlachais an príomhcháipéis bhunreacht trína mbaineann cuideachta clárú amach. Forordaítear san fhormáid reachtúil ceanglais áirithe éigeantacha, is é sin: - Ainm; Saghas na Cuideachta; Cuspóir; Dliteanas; Caipiteal.

Airteagail Chomhlachais

Rialacha inmheánacha cuideachta a chláraítear go poiblí iad na hAirteagail Chomhlachais. Déanann siad an chuideachta a cheangal lena baill. Caithfidh siad déileáil le ceistanna inmheánacha cosúil le; an líon stiúrthóirí, cruinnithe, ballraíocht, scaireanna.

Oifig Chláraithe Cuideachta

Is í oifig chláraithe cuideachta an seoladh a chomhdaítear leis an gCláraitheoir ar féidir an chumarsáid agus na fógraí go léir a sheoladh chuige. Tá ar gach cuideachta oifig chláraithe⁷ sa stát a bheith aige agus fógra a thabhairt don Chláraitheoir ar aon athrú a tháinig ar an seoladh laistigh de 14 lá⁸.

Deimhniú Corpraithe

Cáipéis scríofa é an deimhniú corpraithe a eisióinn Cláraitheoir na gCuideachtaí a dheimhníonn go bhfuil an chuideachta cláraithe. Fianaise dhochloíte atá sa deimhniú go bhfuil an Chuideachta cláraithe faoi Acht na gCuideachtaí⁹.

1.3 Dualgais Chuideachta

Oibrítear cuideachta, ar struchtúr dlíthiúil í a chruthaigh a síntiúsóirí, trína scairshealbhóirí (baill) agus daoine a ceapadh mar oifigigh chun í a bhainistiú. Bíonn na hoifigigh freagrach as gnó na cuideachta a bhainistiú agus bíonn siad freagrach a chinntiú go gcomhlíonann an chuideachta a hoibleagáidí reachtúla.

1.4 Oifigigh Chuideachta

Daoine atá in oifigigh cuideachta a bhfuil “poist oifigiúla” acu i gcuideachta. Luaitear in Alt (2)¹ d’Acht na gCuideachtaí, léirmhíniú ginearálta, - go n-áirítear le “oifigeach” le comhlacht corparáideach, stiúrthóir agus rúnaí.

3. Is í an Oifig um Chlárú Cuideachtaí (an OCC) an taisclann d’eolas poiblí reachtúil ar chuideachtaí cláraithe in Éirinn
4. Alt 22 d’Acht na gCuideachtaí
5. Alt 24 d’Acht na gCuideachtaí
6. Alt 888 d’Acht na gCuideachtaí, 2014
7. Alt 50(1) d’Acht na gCuideachtaí
8. Leagtar amach in Alt 50(6) an mhainneachtain mar chion chatagóir 4 cion
9. Alt 25 d’Acht na gCuideachtaí

2.0

Stiúrthóirí Cuideachta

Is iad stiúrthóirí cuideachta na daoine a ceapadh chun cuideachta a bhainistiú agus a reáchtáil thar ceann na mball. Is iad chéad stiúrthóirí cuideachta na daoine siúd a liostaítear sna cáipéisí cláraithe a comhdáíodh leis an OCC ar chorprú na cuideachta. Is gnách go ndéanann na baill (na húinéirí) ceapacháin ina dhiaidh sin i gcomhréir le bunreacht na cuideachta, i gcrúinniú ginearálta cuideachta.

Is é an sainmhíniú a thugtar ar stiúrthóir teidil in alt 2(1) d’Acht na gCuideachtaí mar duine a bhfuil post stiúrthóra acu faoi pé teideal nó ainm dá ngairtear” (Aistriúchán neamhoifigiúil). **Ar an ábhar sin, ní hamháin go n-aithnítear stiúrthóir ag an teideal ach ag a bhfeidhm, go príomha, a bhraitheann ar shaghas na cuideachta.**

Tá ar gach cuideachta stiúrthóirí cuideachta a cheapadh¹⁰. Is féidir le cuideachta phríobháideach theoranta (LTD/TEO.) oibriú le stiúrthóir amháin, agus bíonn ceanglas reachtúil ar shaghsanna eile cuideachta chun ar a laghad beirt stiúrthóirí a cheapadh. Socraíonn roinnt cuideachtaí líon íosta níos airde de stiúrthóirí ina rialail inmheánach ná mar a shocraítear sa cheanglas reachtúil.

2.1 Athrú i measc Stiúrthóirí

Tá dualgas ar chuideachta fógra a thabhairt don OCC i bhfoirm fhorordaithe aon athraithe (ceapachán nó éirí as) i measc a stiúrthóirí laistigh de 14 lá i ndiaidh gur tharla an t-imeacht¹¹. Meastar gurb ionann stiúrthóir a dhícháiliú faoi dhlí stáit eile agus athrú i measc na stiúrthóirí¹². Dá réir, caithfidh an chuideachta an Cláraitheoir a chur ar an eolas ar an dlínse inar dícháilíodh an stiúrthóir, an dáta a dícháilíodh iad agus amfhráma an dícháilithe.

2.2 Cáilitheacht chun Duine a Cheapadh ina Stiúrthóir Cuideachta

Ní gá do dhuine aon cháilíochtaí foirmiúla a bhaint amach chun go ndéanfar stiúrthóir cuideachta de/di. Ceapann baill na cuideachta na stiúrthóirí, de ghnáth, i gcomhréir leis na rialacha inmheánacha. Sula n-ainmnítear duine do cheapachán, caithfidh an chuideachta a chinntiú go bhfuil an duine incháilithe chun post stiúrthóir cuideachta a bheith acu mar gheall go bhfuil páirtithe agus daoine neamh-incháilithe chun oifig a shealbhú, cosúil le:

- comhlacht corparáideach nó comhlacht neamhchorpraithe daoine;
- duine atá faoi aois 18 mbliana;
- féimheach neamhscaoilte, is é sin, duine atá ag gabháil tríd an bpróiseas;
- duine a dícháilíodh ó ghníomhú mar stiúrthóir;
- iniúchóir reachtúil na cuideachta.

Anuas air sin, nuair **a chuirtear srian ar dhuine** chun gníomhú mar stiúrthóir, caithfidh an chuideachta ceanglais áirithe chaipitiúla a chomhlíonadh sular féidir leis/léi gníomhú amhlaidh. Caithfidh scairchaipiteal a rinneadh a chionroinnt ar a bhfuil luach ainmniúil nach lú ná:

- €500,000 i gcás cuideachta phoiblí theoranta (seachas cuideachta infheistíochta) nó cuideachta phoiblí neamhtheoranta; nó
- €100,000 i gcás aon chuideachta eile (cuideachta infheistíochta san áireamh). Nuair atá stiúrthóir srianta ag cuideachta faoi theorainn ráthaíochta nach bhfuil aon scairchaipiteal aici, caithfidh sí a lua ina bunreacht go ranníocfaidh ar a laghad ball amháin den chuideachta nach lú ná €100,000 leis na sócmhainní má dhéantar an chuideachta a fhoirceannadh.

10. Alt 128 d’Acht na gCuideachtaí, 2014

11. Alt 149(8) Acht na gCuideachtaí

12. Alt 150 d’Acht na gCuideachtaí

Measfar gur sháraigh duine a leanann leis an oifig sin a shealbhú mar stiúrthóir cuideachta fad a bhíonn srian orthu agus gan dóthain caipitliú a bheith ag an gcuideachta, mura bhfuil cruthúnas a bheith ann i dtaobh aon rud níos mó, Acht na gCuideachtaí agus dícháileofar iad go leordhóthanach mar stiúrthóir.

Tá ar dhuine srianta fógra a thabhairt fógra i scríbhinn faoina srian d'aon chuideachta a bhfuil siad ina stiúrthóir uirthi agus sula nglacann siad le haon cheapacháin nua¹³.

2.3 Saghsanna Stiúrthóir Cuideachta

Is é an sainmhíniú a thugtar ar an teideal 'stiúrthóir' in alt 2(1) d'Acht na gCuideachtaí ná *"aon duine a bhfuil post stiúrthóra acu faoi pé teideal nó ainm dá ngairtear"* (Aistriúchán neamhoifigiúil). Dá réir, **bíonn na dualgais chéanna dhlíthiúla ar gach stiúrthóir cuideachta faoi Acht na gCuideachtaí.**

- Stiúrthóirí iad **Stiúrthóirí Feidhmiúcháin** a mbíonn baint acu i reáchtáil agus bainistiú laethúil na cuideachta.
- Stiúrthóirí iad **Stiúrthóirí Neamhfheidhmiúcháin** nach bhfuil baint acu i mbainistíocht agus in oibríochtaí laethúla na cuideachta. Is gnách go gceaptar iad i ngeall ar an saineolas agus an taithí atá acu chun neamhspleáchas a bhronnadh ar an mbord.
- Duine atá i **Stiúrthóir Uainíochta** a cheapann ball de bhord chun teacht in ionad an bhaill sin fad a bhíonn siad as láthair ag cruinniú.
- **Tugann Stiúrthóirí De Facto** faoi na dualgais agus an ról mar stiúrthóir cuideachta iad féin gan iad a bheith ceaptha go foirmiúil.
- Daoine iad **Scáthstiúrthóirí** nach stiúrthóirí iad a ceapadh go foirmiúil a thugann orduithe a bhfuil taithí ag stiúrthóirí na cuideachta gníomhú ina leith nó a chomhlíonadh.

2.4 Dualgais Stiúrthóirí Cuideachta

Is forleathan agus ilchineálach iad freagrachtaí stiúrthóirí cuideachta. Toilíonn stiúrthóir dá ról, ar a cheapadh, agus síníonn siad ráiteas chuige sin¹⁴.

Rangaítear a ndualgais in dhá chatagóir fhairsinge;

- dualgais dlí choitinn, a bhunaigh na cúirteanna i dtosach i gcásanna a ndearnadh cinneadh iontu; agus
- dualgais reachtúla a leagtar síos in Acht na gCuideachtaí agus i reachtaíocht ghaolmhar.

2.4.1 An Dlí Coiteann nó Dualgais Mhuinéacha

Tá caidreamh speisialta ag stiúrthóir cuideachta leis an gcuideachta dá bhfuil siad ina n-oifigeach. Tugtar 'post muinéach' ar an bpost speisialta seo agus tugtar 'muinéach' ar an stiúrthóir. Caidreamh iontaoibhe atá i gceist le caidreamh muinéach. Tá ar mhuinéach gníomhú ar bhealach atá comhsheasmhach le hoibleagáidí a n-oifige agus a thugann tús áite do leasanna na cuideachta, seachas dá leasanna féin. Is gnách go mbaineann dualgais stiúrthóra leis an gcuideachta sa chéad ásc, seachas le baill, creidiúnaithe nó fostaithe na cuideachta.

Nuair a bhíonn cuideachta dócmhainneach (i.e. ní féidir leis a fhiachais a íoc de réir mar a bhíonn siad dlíte)¹⁵, beidh dualgas ar stiúrthóir i leith chreidiúnaithe na cuideachta (i.e. daoine a bhfuil airgead acu ar an gcuideachta). Tá dualgas ar stiúrthóir freisin aird a thabhairt ar leasanna fhostaithe na cuideachta. Caithfidh stiúrthóirí an méid seo a leanas a dhéanamh;

- gníomhú le dea-intinn agus ar mhaithe leis an gcuideachta;
- gníomhú go hionraic agus go freagrach maidir leis an gcuideachta;
- gníomhú laistigh de na rialacha maidir leis an méid a cheadaítear i mbunreacht na cuideachta agus sa dlí;
- gan a gcumhachtaí a úsáid ar mhaithe le gnóthachan pearsanta nó ar go mbainfidh daoine eile tairbhe as ar chostas na cuideachta;
- gníomhú le cúram, scil agus dícheall ceart (e.g. casadh go rialta lena chéile chun athbhreithniú a dhéanamh ar airgeadas na cuideachta);
- coimhlint a sheachaint idir a ndualgais i leith na cuideachta agus leasanna eile an stiúrthóra.

13. Alt 825 d'Acht na gCuideachtaí

14. Alt 223 d'Acht na gCuideachtaí

15. Alt 570 d'Acht na gCuideachtaí

2.4.2 Dualgais Reachtúla

Ceanglaíonn dualgais reachtúla ar gach stiúrthóir cuideachta a chinntiú go gcomhlíonann an chuideachta Acht na gCuideachtaí agus reachtaíocht ghaolmhar. Áirítear dualgais leis na hoibleagáidí seo chun an méid seo a dhéanamh;

- eolas pearsanta agus leas sa chuideachta a nochtadh;
- cruinnithe ginearálta a thionól, Cruinniú Ginearálta Bliantúil (CGB) na cuideachta;
- a chinntiú go gcoimeádann an chuideachta taifid chuntasaíochta leordhóthanacha;
- a chinntiú go n-ullmhaítear ráitis airgeadais bhliantúla na cuideachta;
- socrú a dhéanamh go ndéantar na ráitis airgeadais a iniúchadh;
- a chinntiú go gcoimeádann an chuideachta cláir agus cáipéisí áirithe eile.
- a chinntiú go gcomhdaíonn an chuideachta cáipéisí áirithe le Clár na gCuideachtaí.

2.5 Idirbhearta idir an Chuideachta agus Stiúrthóirí

Go ginearálta, ní féidir le stiúrthóirí úsáid a bhaint as sócmhainní cuideachta ar mhaithe le tairbhe phearsanta a bhaint astu. Tá roinnt eisceachtaí ann, áfach.

- Is féidir le cuideachta iasachtaí a thabhairt do stiúrthóirí agus do dhaoine nó d'eagraíochtaí a bhfuil ceangal teaghlaigh nó gnó acu leis na stiúrthóirí mura mó an iasacht iomlán agus 10% de 'sócmhainní ábhartha' na cuideachta. Ciallaíonn sócmhainní ábhartha glansócmhainní na cuideachta a liostaítear sna cuntais a cuireadh faoi bhráid na mball ag an CGB deireanach.
- Is féidir le cuideachta iasachtaí (10% nó níos mó) a thabhairt do stiúrthóirí nó d'eagraíochtaí a bhfuil ceangal teaghlaigh nó gnó acu leis na stiúrthóirí má shíníonn na stiúrthóirí cáipéis ina luaitear go gcreideann siad go mbeidh an chuideachta in ann a fiachais a íoc i ndiaidh go dtugtar an iasacht. B'fhéidir go mbeidh siad faoi dhliteanas pearsanta, áfach, as fiachais na cuideachta má dhéanann cúirt an cinneadh nach raibh cúis mhaithe ann go gcreidfidís é seo.
- Is féidir le cuideachta páirt a ghlacadh i réadmhaoin a dhíol nó a cheannach le stiúrthóir nó daoine nó eagraíochtaí a bhfuil ceangal teaghlaigh nó gnó acu leis na stiúrthóirí, faoi chúinsí áirithe. Caithfidh na stiúrthóirí údar a thabhairt, áfach, leis an idirbheart a bheartaítear do na baill agus caithfidh an tromlach é a fhaomhadh ag cruinniú ginearálta sular féidir an t-idirbheart a dhéanamh.
- Is féidir tabhairt faoin idirbheart freisin trí Nós Imeachta Faofa Achomaire¹⁶.

16. Alt 202 d'Acht na gCuideachtaí

3.0 Cruinnithe

Tá dualgas ar stiúrthóirí cuideachta Cruinnithe Ginearálta na Cuideachta, is é sin, Cruinnithe Ginearálta Bliantúla agus Cruinnithe Ginearálta Urghnácha, a thionól. Cruinnithe de na baill agus de na stiúrthóirí iad cruinnithe ginearálta na cuideachta ina dtugtar faoi ghnó áirithe cuideachta. Cuirtear na tréimhsí fógra do chruinnithe san áireamh thíos i ndiaidh an cur síos ar na saghsanna cruinnithe.

3.1 Cruinniú Ginearálta Bliantúil (CGB)¹⁷

Go ginearálta, ceanglaítear ar chuideachta cruinniú ginearálta bliantúil (CGB) a thionól gach bliain féilire. Caithfear a chéad CGB a chur ar bun laistigh de 18 mí i ndiaidh gur corpraíodh é agus gach bliain féilire ina dhiaidh sin gan tréimhse breis agus 15 mhí a bheith idir gach cruinniú. Ní gá do chuideachtaí áirithe (ar nós “cuideachta aonbhaill”¹⁸ agus cuideachta theoranta (LTD/TEO.)) CGB a thionól.

Don dá shaghas cuideachtaí¹⁹, baintear é seo amach nuair a shíníonn gach duine de na baill atá i dteideal freastal agus vóta a chaitheamh ag an gcruinniú rún scríofa chuige sin roimh an dáta is déanaí a cheadaítear chun an cruinniú a thionól. Caithfidh cuideachta faoi theorainn ráthaíochta (CTR) CGB²⁰ a thionól.

Is gnách go n-áireofar le gnó an chruinnithe ghinearálta bhliantúil:

- breithniú a dhéanamh ar ráitis airgeadais na cuideachta agus ar thuarascálacha stiúrthóirí agus iniúchóirí;
- athbhreithniú ag na baill ar ghnóthaí na cuideachta;
- mura luaitear a mhalairt i mbunreacht na cuideachta, díbhinn (más ann dó) a dhearbhu i leith méid nach mó ná an méid a mholann na stiúrthóirí;
- stiúrthóirí a thoghadh agus a atoghadh i gcomhréir le bunreacht na cuideachta;
- na hiniúchóirí reachtúla a cheapadh nó a athcheapadh murach go bhfuil an chuideachta i dteideal díolúine iniúchóireachta a fháil agus má cuireadh an díolúine sin ar fáil don an chuideachta;
- luach saothair an iniúcháora reachtúil a fhaomhadh (más ann dó);
- luach saothair na stiúrthóirí, sa chás go bhforáiltear amhlaidh i mbunreacht na cuideachta;
- Aon ghnó eile.

Is gnách go dtionólfar CGB sa Stát, murach go dtoilíonn na baill go léir i scríbhinn atá i dteideal freastal agus vóta a chaitheamh go dtionólfar é lasmuigh den Stát²¹.

17. Alt 175 d’Acht na gCuideachtaí

18. Alt 196 d’Acht na gCuideachtaí

19. Alt 175(3) d’Acht na gCuideachtaí

20. Alt 1202 d’Acht na gCuideachtaí

21. Alt 176 d’Acht na gCuideachtaí

3.2 Cruinnithe Ginearálta Urghnácha (CGU)²²

Tugtar cruinnithe ginearálta urghnácha (CGUanna) ar gach cruinniú ginearálta cuideachta seachas an CGB. Is gnách go dtionóltar CGUanna chun déileáil le gnó nó ceisteanna speisialta lasmuigh den ghnáthghnó faoina dtugtar ag CGB. Is féidir le stiúrthóirí cuideachta CGU a thionól pé uair a mheasann siad gur cuí amhlaidh a dhéanamh. Is féidir le ball nó baill a bhfuil 50% nó níos mó de scairchaipiteal íoctha na cuideachta acu CGU a thionól freisin²³.

3.3 An Ceart chun Fógra a fháil faoi Chruinnithe

Tá baill uile chuideachta agus aon duine eile, atá i dteideal freastal ar chruinniú agus vóta a chaitheamh ag cruinniú, i dteideal fógra a fháil faoin gcruinniú mar seo a leanas:

- Fógra 21 lá a fháil i gcás an CG²⁴;
- Fógra níos lú ná 7 lá a fháil i gcás CGU i dtaobh cuideachta LTD/TEO. nó CTR²⁵;
- Fógra nach lú ná 14 lá a fháil i gcás CGU i dtaobh CPT²⁶.
- Nuair is gá do gach saghas cuideachta rún speisialta a rith, áfach, is gá fógra nach lú ná 21 lá a thabhairt²⁷.

Caithfear fógra sínte nach lú ná 28 lá a thabhairt faoi na cúinsí seo a leanas:

- Nuair a bheartaítear rún chun stiúrthóir a bheartaítear, mura luaitear a mhalairt i mbunreacht na cuideachta (i.e. bíonn oifig á sealbhú ag stiúrthóir ar feadh an tsaoil)²⁸;
- Nuair a bheartaítear rún chun iniúchóir reachtúil a bhaint ó oifig ag cruinniú²⁹;
- Nuair a bheartaítear rún ag cruinniú chun aon duine a cheapadh, seachas an t-iniúchóir reachtúil, mar iniúchóir reachtúil.

Chun go ndéantar é a bhunú go bailí, caithfear cruinniú a thionól i gceart trí fhógra, caithfidh córam a bheith i láthair (féach thíos) agus caithfidh Cathaoirleach a bheith i gceannas ar an gcruinniú.

Fógra faoi Chruinnithe

Caithfear an méid seo a leanas a lua san fhógra faoi chruinniú:

- Áit, dáta agus am an chruinnithe;
- Cineál ginearálta an ghnó a dhéanfar ag an gcruinniú;
- Nuair a bheartaítear rún speisialta, téacs nó substaint an rúin a bheartaítear; agus
- Ráiteas a chuireann an ball ar an eolas ar a dteidlíocht chun seachvótálaí a cheapadh ina n-ionad chun freastal, labhairt agus vóta a chaitheamh ag an gcruinniú, foirm sheachvótálaí san áireamh.

3.4 Rúin³⁰

Cinneadh atá i gceist le rún a dhéanann baill de chuideachta trí vóta, agus is gnách go ndéantar é seo ag cruinniú. Caithfear gach rún a rith i gcomhréir le ceanglais Acht na gCuideachtaí agus bhunreacht na cuideachta.

Rúin iad **Gnáthrúin** a ritheann tromlach simplí de vótaí a chaith baill de chuideachta, atá i dteideal vóta a chaitheamh, i bpearsan nó trí sheachvótálaí ag cruinniú³¹. Tugtar faoi thromlach an ghnó chaighdeánaigh faoina dtugtar ag CGBanna (e.g. breithniú a dhéanamh ar ráitis airgeadais na cuideachta, stiúrthóirí agus iniúchóirí a thoghadh, etc.) trí ghnáthrún.

Rúin iad **Rúin Speisialta** a ritheann tromlach cáilithe nach lú ná 75% de na vótaí a chaith baill de chuideachta, atá i dteideal vóta a chaitheamh, i bpearsan nó trí sheachvótálaí ag cruinniú³². Úsáidtear rúin speisialta chun tabhairt faoi ghnó áirithe ag CGUanna agus CGBanna, ar nós bunreacht cuideachta a athrú.

22. Alt 177 d'Acht na gCuideachtaí

23. Alt 178 d'Acht na gCuideachtaí

24. Alt 181(1)(a) d'Acht na gCuideachtaí

25. Alt 181(1)(b) d'Acht na gCuideachtaí

26. Alt 1098 d'Acht na gCuideachtaí

27. Alt 181(1) d'Acht na gCuideachtaí

28. Alt 146 d'Acht na gCuideachtaí

29. Alt 396 d'Acht na gCuideachtaí

30. Alt 191 d'Acht na gCuideachtaí

31. Alt 191(1) d'Acht na gCuideachtaí

32. Alt 191(2) d'Acht na gCuideachtaí

3.5 Seachvótálaí

Duine atá i seachvótálaí a cheapann aon bhall de chuideachta atá i dteideal freastal ar chruinniú, chun teidlíochtaí ball a fheidhmiú ag an gcruinniú. Tá na cearta céanna ag seachvótálaí atá ag an mball chun freastal, labhairt agus vóta a chaitheamh ag cruinniú³³. Mura bhforáiltear a mhalairt i mbunreacht na cuideachta, ní féidir le ball ach seachvótálaí amháin a cheapadh chun freastal ar an ócáid chéanna agus caithfidh an ionstraim a cheapann Seachvótálaí na coinníollacha seo a leanas a shásamh:

- a bheith i scríbhinn agus ar údarás an cheapaitheora nó a (h)ionadaí dhlíthiúil, caithfidh an ionstraim a bheith údaraithe i scríbhinn; nó
- más cuideachta an ceapaitheoir, caithfidh an ionstraim a bheith stampáilte le séala na cuideachta nó ar údarás oifigeach nó ionadaí dhlíthiúil atá údaraithe go cuí i scríbhinn; agus
- a bheith curtha ar fáil d'oifig chlárarithe na cuideachta atá i gceist nó ag láthair eile faoi mar a shonraítear ar a laghad 48 uair an chloig roimh an gcruinniú nó roimh an am a ceapadh chun vótáil a chur ar siúl.

3.6 Córam

Is éard atá i gceist le córam ná líon socraithe ball is gá a bheith i láthair i bpearsan nó trí sheachvótálaí ag cruinniú ginearálta cuideachta sular féidir leanúint ar aghaidh leis an gcruinniú agus sular féidir aon ghnó a dhéanamh³⁴.

Mura luaitear a mhalairt i mbunreacht cuideachta, is é an líon ball a theastaíonn chun córam a chruthú:

- i gcás cuideachta aonbhaill - ball amháin atá i láthair i bpearsan nó trí sheachvótálaí ag cruinniú ginearálta;
- i gcás gach saghsanna eile cuideachta - beirt bhall atá i láthair i bpearsan nó trí sheachvótálaí ag cruinniú ginearálta.

3.7 Vóta Ball

Déanfar cinneadh faoi gach rún a ndéantar vótáil orthu ag aon chruinniú ginearálta cuideachta trí chomhaireamh lámh, mura lorgaítear vótáil³⁵. Dearbhóidh an cathaoirleach gur ritheadh rún, i ndiaidh comhaireamh lámh, nó gur ritheadh d'aon ghuth é, nó gur rith tromlach sonraithe é, nó gur chaill tromlach sonraithe é.

Má bhaintear comhscór amach sa vótáil, tá cathaoirleach an chruinnithe i dteideal an dara vóta nó vóta réitigh a chaitheamh. Ba cheart toradh na vótála a chur i gcuntas i miontuairiscí an chruinnithe agus fianaise dhochloíte i leith na n-imeachtaí a bheidh ann³⁶.

3.8 Teip ar CGB a thionól

Sa chás go dteipeann ar stiúrthóirí cuideachta CGB a thionól, is féidir le haon bhall den chuideachta iarratas a dhéanamh ar an Stiúrthóir um Fhorfheidhmiú Corparáideach (an OSFC) chun tionól CGB a ghairm nó a ordú nuair a bhíonn CGB dlite thar téarma³⁷. Déantar an t-iarratas trí [fhoirm ghearáin](#) a líonadh agus a sheoladh chuig an OSFC.

Is féidir leis an Ardchúirt, i ndiaidh go ndéantar iarratas léi, ordú a dhéanamh a lorgaíonn cruinniú ginearálta cuideachta a ghairm. Ní dhéanfaidh an Chúirt ordú mura bhfuil sí sásta go bhfuil sé réalaíoch agus inmhianaithe amhlaidh a dhéanamh³⁸.

33. Alt 183 d'Acht na gCuideachtaí

34. Alt 182 d'Acht na gCuideachtaí

35. Alt 189 d'Acht na gCuideachtaí

36. Alt 187(7) Acht na gCuideachtaí

37. Alt 175(5) Acht na gCuideachtaí

38. Alt 179 d'Acht na gCuideachtaí

4.0

Taifid Chuntasaíochta agus Iniúchtaí

Tá dualgas ar gach cuideachta taifid chuntasaíochta a choimeád a chur faoi deara go gcoimeádtar taifid chuntasaíochta³⁹. Ba cheart na taifid chuntasaíochta a choimeád ag oifig chláraithe na cuideachta nó ag an áit eile sin a cheapann na stiúrthóirí atá oiriúnach⁴⁰. Is cion coiriúil é má theipeann ort taifid chuntasaíochta a choimeád nó má theipeann ort gach beart réasúnta a dhéanamh chun comhlíonadh an riachtanais seo a chinntiú⁴¹.

4.1 Taifid Chuntasaíochta Leordhóthanacha

Is iad taifid chuntasaíochta leordhóthanacha iad siúd:

- ina ndéantar idirbhearta na cuideachta a chur i dtaifead agus a mhíniú i gceart;
- a chumasaíonn, ag aon tráth, sócmhainní, dlíteanais, staid airgeadais, brabús nó cailteanas na cuideachta a dheimhniú le cruinneas réasúnta;
- a chuireann ar chumas stiúrthóirí na cuideachta na ráitis airgeadais a ullmhú a chomhlíonann Acht na gCuideachtaí, nó más infheidhme, Airteagal 4 den Rialachán um Chaighdeáin Idirnáisiúnta Chuntasaíochta⁴²; agus
- a chumasaíonn iniúchadh ceart a dhéanamh ar ráitis airgeadais na cuideachta a ullmhaíodh amhlaidh.

Caithfear na taifid chuntasaíochta a choimeád ar bhonn leanúnach agus comhsheasmhach, a chiallaíonn gur gá na hiontrálacha a dhéantar iontu a dhéanamh ar bhealach tráthúil agus gur gá dóibh a bheith comhsheasmhach ó thréimhse amháin go dtí an chéad thréimhse eile.

Mura gcoimeádtar na taifid siúd i leabhar ceangailte, ach ar bhealach eile, caithfear réamhchúram leordhóthanach a dhéanamh chun cosaint in aghaidh falsú agus lena éascú an falsú sin a aimsiú, dá dtarlódh sé⁴³. Caithfear a chuimsiú sna taifid chuntasaíochta a choimeádtar:

- iontrálacha laethúla na suimeanna uile airgid a fuair agus a chaith an cuideachta;
- taifead ar shócmhainní agus dlíteanais na cuideachta;
- Nuair a bhíonn earraí a thrádáil i gceist le gnó na cuideachta (i.e. stoic):

- taifead ar gach earra a ceannaíodh agus a díoladh ina léirítear na díoltóirí agus na ceannaitheoirí ar an Sonrasc; agus
- ráiteas stoic atá ag an gcuideachta ag deireadh gach bliana airgeadais.

4.2 Ráitis Airgeadais Bhliantúla⁴⁴ (Cuntais Bhliantúla)

Tá ar stiúrthóirí cuideachta ráitis airgeadais a ullmhú maidir le gach bliain airgeadais. Ullmhaítear na ráitis airgeadais bhliantúla ón bhfaisnéis a chuimsítear i dtaifid chuntasaíochta na cuideachta agus i bhfaisnéis ábhartha eile. Ní mór nach bhfaomhfaidh na stiúrthóirí ráitis airgeadais chuideachta mura bhfuil siad sásta go dtugtar léiriú fíor agus cóir iontu ar shócmhainní, dlíteanais agus staid airgeadais na cuideachta ag deireadh na bliana airgeadais. Is gnách go n-áirítear an méid seo a leanas leis na ráitis airgeadais (tugtar cuntais na cuideachta orthu, amanna) - ceanglaítear roinnt díobh faoin dlí agus ceanglaítear roinnt eile díobh i gcaighdeáin chuntasaíochta:

Cuntas Brabús agus Cailteanais: ráiteas é seo ar fheidhmíocht na cuideachta ina léirítear ioncam, costais, gnóthachain agus cailteanais;

Clár Comhardaithe: ráiteas é seo ar shócmhainní, dlíteanais agus staid airgeadais na cuideachta ag an bpointe sin ama;

Tuarascáil na Stiúrthóirí: tuarascáil í seo a bhfuil oibleagáid ar na stiúrthóirí a ullmhú gach bliain airgeadais maidir leis na baill. Ba cheart go ndéileálfá sa tuarascáil le ceisteanna ginearálta na cuideachta, athbhreithniú gnó, eolas ar scaireanna a éadail nó a dhiúscairt agus eolas ábhartha iniúchóireachta.

39. Alt 281 d'Acht na gCuideachtaí

40. Alt 283 d'Acht na gCuideachtaí

41. Alt 286 d'Acht na gCuideachtaí

42. Ciallaíonn "an Rialachán um Chaighdeáin Idirnáisiúnta Chuntasaíochta" Rialachán (CE) Uimh. 1606/2002 Pharlaimint na hEorpa agus na Comhairle an 19 Iúil 2002 agus baineann Airteagal 4 le cuideachta phríobháideach faoi theorainn scaireanna.

43. Alt 282(2) Acht na gCuideachtaí

44. Ailt 290-295 d'Acht na gCuideachtaí

Ráiteas ar Shreabhadh Airgid: is ráiteas é seo ar insreabhadh agus eis-sreabhadh airgid thirim na cuideachta;

Beartais Chuntasaíochta: Is iad seo na beartais lena nglacann an chuideachta maidir le cinneadh a dhéanamh faoina brabús agus cailteanas;

Nótaí leis na Ráitis Airgeadais: tá eolas níos mionsonraithe iontu seo a bhaineann le figiúirí a thagann aníos sa chuntas brabúis agus cailteanais, clár comhardaithe nó sa ráiteas ar shreabhadh airgid;

4.3 Oibleagáid go ndéantar Ráitis Airgeadais Reachtúla a Iniúchadh⁴⁵

Caithfear iniúchadh bliantúil a dhéanamh ar ráitis airgeadais chuideachtaí, murach go bhfuil an chuideachta i dteideal díolúine iniúchóireachta a fháil agus má cuireadh an díolúine sin ar fáil don an chuideachta. Scrúdú neamhspleách ag gairmí (iniúcháir) é iniúchadh ar na ráitis airgeadais. I ndiaidh tabhairt faoi scrúdú ar na ráitis airgeadais, tá ar an iniúcháir tuairisciú le baill na cuideachta.

Sa tuarascáil sin, tá ar an iniúcháir tuairim a chruthú ar roinnt ceisteanna, mar shampla cé acu an dtugtar nó nach dtugtar léiriú fíor agus cóir⁴⁶ sna ráitis airgeadais agus cé acu an bhfuil nó nach bhfuil na ráitis airgeadais ar aon dul leis na buntaifid chuntasaíochta.

4.4 Cad is Iniúchadh ann

Is éard is iniúchadh ann scrúdú ar ráitis airgeadais chuideachta ag gairmí ar a dtugtar iniúcháir. Agus iniúchadh á dhéanamh aige, scrúdóidh iniúcháir ráitis airgeadais na cuideachta agus cinnteoidh sé go gcomhlíonann siad ceanglais Acht na gCuideachtaí agus Caighdeáin Iniúchóireachta.

Tá sé mar aidhm ag an iniúcháir tuairim neamhspleách a thabhairt d'úinéirí na cuideachta (ar a dtugtar baill nó scairshealbhóirí freisin) ar cibé an bhfuil na ráitis airgeadais:

- atá fíor agus cothrom nó ráite go cóir; agus
- ceanglais áirithe in Acht na gCuideachtaí a chomhlíonadh.

4.5 Cad is Iniúcháir ann

Is duine aonair nó gnólacht neamhspleách é iniúcháir atá cáilithe chun iniúchtaí a dhéanamh. Is féidir le hiniúcháir cuideachta a bheith ina dhuine aonair nó ina ghnólacht a bhfuil an cháilíocht ábhartha aige chun iniúchadh a dhéanamh. Tá liosta iomlán na n-iniúcháirí atá cáilithe chun iniúchtaí cuideachta a dhéanamh ar fáil ar shuíomh [Gréasáin](#) na hOí ige Clárúcháin Cuideachtaí.

4.6 Cad atá i gceist le hIniúchadh

De ghnáth bíonn na trí thasc a leagtar amach thíos i gceist leis an bpróiseas iniúchta.

1. Eolas faoin gCuideachta

Gheobhadh an t-iniúcháir tuiscint ar ghnó na cuideachta agus d'aithneodh sé na réimsí:

- an áit is mó riosca don ghnó; agus
- de na ráitis airgeadais is dóichí a bheidh mícheart.

2. Seiceáil agus Cinneadh

Ba mhaith leo freisin:

- cruinneas sampla d'idirbhearta, iarmhéideanna cuntais agus nochtadh a sheiceáil;
- cinneadh a dhéanamh an bhfuil beartais chuntasaíochta na cuideachta réasúnta (baineann sé seo leis an modh a úsáidtear chun míreanna agus iomláin a ríomh);
- rialuithe inmheánacha na cuideachta a aithint agus a mheas agus tuairisc a thabhairt do stiúrthóirí na cuideachta ar aon laigí sna rialuithe sin a bhféadfadh cailteanas nó calaois a bheith mar thoradh orthu.

3. Measúnú, Measúnú agus Tuairisciú

Dhéanfadh an t-iniúcháir:

- a mheas an bhfuil na meastacháin agus na breithiúnais a raibh na stiúrthóirí ag brath orthu agus iad ag ullmhú na ráiteas airgeadais inghlactha;
- aon imeachtaí suntasacha a tharla ó ullmhaíodh na ráitis airgeadais a mheas;
- scríobh chuig na stiúrthóirí ag leagan amach aon fhadhbanna nó earráidí a aimsíodh le linn an iniúchta agus comhairle a fháil ar conas déileáil leo; agus
- tuarascáil a n-iniúcháir a eisiúint do bhaill na cuideachta.

45. Alt 333 d'Acht na gCuideachtaí

46. Alt 336(3) Acht na gCuideachtaí

4.6.1 Dualgas Cionta Chatagóir 1 agus 2 a Thuairisciú

Má aimsíonn na hiniúcháirí faisnéis le linn iniúchta a thugann orthu a chreidiúint go bhféadfadh cion de chatagóir 1 nó 2 a bheith déanta ag an gcuideachta nó ag aon duine a bhfuil baint aici leis faoi Achtanna na gCuideachtaí, ní mór dóibh:

- insint d'Oifig an Stiúirthóra um Fhorfheidhmiú Corparáideach (OSFC); agus
- cuidiú leis an OSFC lena imscrúdú ar an gcuideachta.

Is cion é cion chatagóir 1 nó 2 atá tromchúiseach go leor le triail os comhair breithimh agus giúiré sa Chúirt Chuarda, agus déantar cur síos níos mionsonraithe ar na pionóis fhéideartha, ó chatagóir 1 go catagóir 4 i mír 13.1.1 den treoir seo.

Le linn a gcuid oibre iniúchta, féadfaidh iniúcháir cionta chatagóir 3 nó 4 a fháil amach faoi Achtanna na gCuideachtaí. Is cionta níos lú iad seo a chuirfidh an t-iniúcháirí stiúirthóirí na cuideachta ar an eolas fúthu ach nach dtuairisceoidh siad don OSFC de ghnáth. Baineann cionta Catagóirí 3 agus 4 le cionta nach bhfuil chomh tromchúiseach faoin Acht:

- I measc cionta Chatagóir 3 tá neamh-chomhdú tuairisceán bliantúil, mainneachtain CGB a reáchtáil; agus
- Cuimsíonn cionta Chatagóir 4 gnáth-chomhdúcháin mar mhainneachtain fógra a thabhairt don CRO faoi oifig chláráithe cuideachta.

4.7 Díolúine ó Iniúchadh

Díolúine atá i gceist le díolúine iniúcháireachta atá ar fáil do chuideachtaí beaga ón riachtanas go ndéantar a ráitis airgeadais a iniúchadh. Chun cáiliú do dhíolúine iniúcháireachta, caithfidh gur 'aonán incháilithe' atá i gceist le cuideachta agus caithfidh siad an riachtanas a shásamh ansin maidir le méid. Is ionann aonán incháilithe agus cuideachta **nach** institiúid chreidmheasa, gnóthas árachais ná cuideachta thrádála phoiblí é.

Sásaítear na coinníollacha cáilitheacha bunaithe ar mhéid cuideachta má shásaíonn an chuideachta dhá cheann de na coinníollacha seo a leanas laistigh dá gcatagóir:

Cuideachta Bheag (aonair agus Grúpa)

- tá láimhdeachas €12 milliún (aonair) nó oll-láimhdeachas €14.4 milliún nó níos lú ag an gcuideachta;
- tá iomlán €6 milliún (aonair) nó €7.2 milliún (grúpa), oll-iomlán nó níos lú ag an gcuideachta ar an gclár comhardaithe;
- tá 50 fostaí nó níos lú ag an gcuideachta.

Anuas air sin, caithfidh gur chomhdaigh an chuideachta a tuairisceán bliantúil in am don bhliain bliain agus an bhliain roimhe sin le Cláráitheoir na gCuideachtaí. **Ní féidir le cuideachta a dteipeann uirthi a dtuairisceán bliantúil a chomhdú in am díolúine iniúcháireachta a éileamh don dá chéad bhliain eile.**

Ba cheart a thabhairt faoi deara go bhfuil ar chuideachtaí a gcuirtear díolúine iniúcháireachta ar fáil dóibh taifid chuntasaíochta leordhóthanacha a choimeád, ráitis airgeadais bhliantúla a ullmhú, na ráitis airgeadais bhliantúla a thabhairt do na baill agus cóip díobh a thabhairt don Oifig um Chlárú Cuideachtaí (an OCC) anuas ar thuairisceán bliantúil na cuideachta.

4.8 Coiste Iniúcháireachta

Grúpa daoine é coiste iniúcháireachta laistigh den chuideachta féin arb iad a bhfreagrachtaí:

- monatóireacht a dhéanamh ar phróiseas tuairiscithe airgeadais na cuideachta;
- monatóireacht a dhéanamh ar éifeachtacht chórais rialaithe inmheánaigh, iniúcháireachta inmheánaí agus bhainistíochta riosca na cuideachta;
- monatóireacht a dhéanamh ar ráitis airgeadais reachtúla na cuideachta; agus
- monatóireacht agus athbhreithniú a dhéanamh ar an iniúchóir reachtúil i dtaobh seirbhísí eile a sholáthraítear don chuideachta.

Ba cheart gur stiúrthóirí neamhspleácha na cuideachta atá i bhformhór bhaill an choiste iniúcháireachta. Caithfidh na baill go léir a bheith neamhspleách a dhóthain chun aon fhadhbanna a thabhairt le fios a d'fhéadfaidís a thabhairt faoi deara, gan tionchar a bheith á imirt ag na deacrachtaí a d'fhéadfadh teacht aníos don chuideachta mar gheall gur thug siad na fadhbanna siúd le fios.

Caithfidh ar a laghad stiúrthóirí neamhspleách neamhfheidhmiúcháin na cuideachta a bheith sa choiste nuair a cheanglaítear amhlaidh ar choiste iniúcháireachta faoin dlí cuideachtaí. Nuair a bhíonn breis agus stiúrthóirí neamhspleách amháin ann, ba cheart go mbeadh duine de na stiúrthóirí inniúil sa chuntasaíocht nó san iniúcháireacht.

Na Cuideachtaí ar gá dóibh

Coiste Iniúcháireachta a bheith acu⁴⁷

Caithfidh cuideachtaí áirithe, ar nós Cuideachtaí Poiblí Teoranta (CPTanna) agus 'aonáin leasa phoiblí' coistí iniúcháireachta a bhunú.

Is iad aonáin leasa phoiblí:

- cuideachtaí a bhfuil scaireanna acu a luaitear ar stocmhalartán;
- bainc agus institiúidí áirithe eile creidmheasa; agus
- comhlachtaí árachais.

Is féidir le stiúrthóirí cuideachtaí móra eile cinneadh a dhéanamh faoi cibé coiste iniúcháireachta a bhunú nach gan é a bhunú. Caithfidh siad an cinneadh agus na cúiseanna atá leis a thabhairt le fios i ráitis airgeadais na cuideachta, áfach.

4.9 Dualgas ar Chuideachtaí Móra chun Faisnéis Neamhairgeadais a Nochtadh⁴⁸

Tá ar chuideachtaí móra⁴⁹, grúpaí agus gnóthais faisnéis neamhairgeadais a nochtadh agus a fhoilsiú, gach bliain airgeadais, i mír ar leith de thuarascáil a stiúrthóirí nó i ráiteas ar leith. Is í an fhaisnéis a theastaíonn na beartais a chuireann an chuideachta i bhfeidhm maidir le: cosaint chomhshaoil, freagrachtaí sóisialta agus an bealach a chaitear le fostaithe, meas a léiriú ar chearta daonna, breabaireacht agus frithchaimiléireacht.

Anuas air sin, tá ar chuideachtaí móra trádála faisnéis faoi éagsúlacht ar a mbord (i dtaobh aoise, inscne, oideachais agus cúlra gairmiúil) a nochtadh ina **Ráiteas Rialachais Chorparáidigh**⁵⁰.

47. Alt 167 d'Acht na gCuideachtaí agus Ionstraim Reachtúil Uimh. 312 de 2016 (Rialachán 115)

48. Treoir 2014/95/AE a chuir I.R. Uimh. 360 de 2017 arna leasú ag I.R. Uimh. 410 de 2018 i bhfeidhm in Éirinn

49. Alt 280H d'Acht na gCuideachtaí (arna chur isteach le hAlt 15 d'Acht na gCuideachtaí (Cuntasaíocht), 2017 lena n-iontráiltear Chaibidil nua 1A

50. Alt 280H d'Acht na gCuideachtaí (arna leasú ag Alt 82 d'Acht na gCuideachtaí (Cuntasaíocht), 2017

5.0 Cláir

Is éard is clár ann doiciméad nó liosta a choimeádtar i bhformáid páipéir nó ar mhodhanna leictreonacha a cheanglaíonn cuideachta a chothabháil

5.1 Dualgas chun Cláir Áirithe agus Cáipéisí eile a Choimeád

Tá oibleagáid dhlíthiúil ar gach cuideachta cláir áirithe agus cáipéisí eile a choimeád. Tá stiúrtóirí cuideachta freagrach as a chinntiú go gcomhlíonann cuideachtaí a n-oibleagáidí ina leith seo agus, dá réir sin, tá stiúrtóirí freagrach as a chinntiú go ndéantar na taifid seo a choimeád, a nuashonrú mar is cuí agus a chur ar fáil do na páirtithe cuí.

Tá stiúrtóirí freagrach as a chinntiú go ndéanann an chuideachta na cláir seo a leanas agus cáipéisíocht eile a choimeád:

- clár na mball;
- clár stiúrtóirí agus rúnaithe;
- clár leasanna stiúrtóirí agus rúnaithe;
- clár sealbhóirí bintiúr;
- miontuairiscí cruinnithe;
- conarthaí seirbhíse stiúrtóirí;
- conarthaí chun a scaireanna féin a cheannach;
- cláir scaireanna éadálacha aonair agus grúpa (i gcás CPTanna amháin).

Clár na mBall

Tá dualgas ar gach cuideachta clár a choimeád dá mbaill⁵¹. Caithfear an clár a choimeád ag áit laistigh den Stát. Is féidir le ceann amháin den mhéid seo a leanas a bheith san áit sin; - oifig chláraithe na cuideachta, a príomháiit ghnó nó áit eile. Mura gcoimeádtar an clár ag oifig chláraithe na cuideachta, tá ar an gcuideachta Cláráitheoir na gCuideachtaí a chur ar an eolas ar an áit a gcoimeádtar an clár agus ar aon athrú atá tagtha ar an áit sin⁵².

Is féidir le gach ball cigireacht a dhéanamh ar an gclár saor in aisce agus is féidir le gach ball den phobal cigireacht a dhéanamh air i ndiaidh an táille ábhartha a íoc⁵³.

Caithfidh na sonraí seo a leanas a bheith i gclár na mball:

- ainm agus seoltaí na mball;
- scaireanna atá ag gach ball (i gcás go mbíonn scairchaipiteal ag cuideachtaí);
- an dáta a iontráladh gach duine sa chlár mar bhall;
- an dáta a stop gach duine de bheith mar bhall den chuideachta.

Clár na Stiúrtóirí agus na Rúnaithe⁵⁴

Ceanglaítear ar chuideachta clár a choimeád dá stiúrtóirí agus rúnaithe. Ba cheart go gcuimseofaí na sonraí seo a leanas i gclár na stiúrtóirí;

- Ainm (céadainm agus sloinne);
- Dáta breithe;
- Gnáthsheoladh cónaithe;
- Náisiúntacht;
- Gairm Bheatha

Ba cheart go gcuimseofaí na sonraí seo a leanas i gClár na Rúnaithe;

(Aonair)	(Comhlacht corparáideach)
A. Ainm (céadainm agus sloinne);	A. a oifig chláraithe;
B. Dáta breithe;	B. an áit a bhfuil an chuideachta cláráithe;
C. Gnáthsheoladh cónaithe	C. uimhir chláráithe na cuideachta

51. Alt 169 d'Acht na gCuideachtaí

52. Alt 216(6) Acht na gCuideachtaí

53. Alt 216 (8) agus (9) d'Acht na gCuideachtaí

54. Alt 149 d'Acht na gCuideachtaí

Clár Leasanna Stiúrthóirí agus Rúnaithe⁵⁵

Ceanglaítear ar chuideachta clár leas stiúrthóirí agus rúnaithe i scaireanna agus bintiúir a choimeád. Ba cheart go gcuimseofaí na sonraí seo a leanas sa chlár:

- A. An dáta a deonaíodh an ceart;
- B. An tréimhse ina raibh sé infheidhmithe;
- C. An breithniú a rinneadh ar an deontas (nó nach ndearnadh aon bhreithniú air);
- D. An cur síos ar scaireanna nó bintiúir, na líonta nó an méid agus an praghas atá le híoc.

Clár Sealbhóirí Bintiúir⁵⁶

Go ginearálta, iasacht atá i gceist le bintiúir a thugtar do chuideachta i bhfoirm scríofa. Tá ar gach cuideachta a eisíonn bintiúir clár sealbhóirí bintiúir a choimeád. Tá sonraí faoi ainm, seoladh agus an méid atá á shealbhú maidir le gach sealbhóir bintiúir, le bheith sa chlár. Tá ar an gcuideachta fógra a thabhairt don Chláraitheoir faoi láthair an chláir agus an clár a chur ar fáil le haghaidh cigireachta ag aon bhall den phobal.

Miontuairiscí Cruinnithe⁵⁷

Tá ar chuideachta, a luaithe agus a bheidh, i ndiaidh cruinniú a thionól nó rún a rith, a chur faoi deara go ndéantar an méid seo a leanas;

- A. miontuairiscí gach imeachta de chuid chruinnithe ginearálta na cuideachta, agus
- B. téarmaí rúin uile na cuideachta,

a iontráil i leabhar a choimeádann an chuideachta don chuspóir sin (féach Aguisín A)

Conradh Seirbhíse Stiúrthóirí⁵⁸

Tá ar chuideachta cóip den mhéid seo a leanas a choimeád;

- A. conradh seirbhíse scríofa atá aige le gach stiúrthóir
- B. meabhrán scríofa ina leagtar amach téarmaí conartha nach conradh scríofa é
- C. conradh nó meabhrán scríofa le gach stiúrthóir atá fostaithe ag a bhfochuideachtaí
- D. meabhrán scríofa d'aon athrú ar aon chonradh seirbhíse a dtagraítear dó ag (a), (b) nó (c).

Conarthaí chun a Scaireanna Féin a Cheannach⁵⁹

Tá ar gach cuideachta a iontrálann isteach i gconradh chun a scaireanna féin a cheannach cóip den chonradh a choimeád ag a oifig chláráithe, nó sa chás nach bhfuil an conradh i scríbhinn, caithfidh siad meabhrán a choimeád de théarmaí an idirbhirt. Caithfear an conradh a choimeád ar feadh 10 mbliana i ndiaidh an dáta ar tugadh faoin gconradh go hiomlán⁶⁰.

Tá ar chuideachta cáipéisí an chonartha a chur ar fáil lena gcigireacht⁶¹ i rith uaireanta gnó do gach ball den chuideachta agus, más cuideachta phoiblí theoranta atá sa chuideachta, d'aon bhall den phobal.

Cláir Éadálacha Aonair agus Grúpa (baineann seo le cuideachtaí poiblí teoranta (CPTanna) amháin⁶²

Tá ar aon duine a fhaigheann scaireanna 3% nó níos mó i gcuideachta phoiblí theoranta fógra a thabhairt don chuideachta faoina leas⁶³. Tá oibleagáid ar CPT clár éadálacha aonair agus grúpa de scaireanna na cuideachta a choimeád, trí ainm an duine, an t-eolas ábhartha agus dáta na hiontrála a iontráil.

55. Alt 267 d'Acht na gCuideachtaí

56. Alt 1121 d'Acht na gCuideachtaí

57. Alt 199 d'Acht na gCuideachtaí

58. Alt 154 d'Acht na gCuideachtaí

59. Alt 105 d'Acht na gCuideachtaí

60. Alt 112 d'Acht na gCuideachtaí

61. Alt 112(2) d'Acht na gCuideachtaí

62. Alt 1061 d'Acht na gCuideachtaí

63. Alt 1049 d'Acht na gCuideachtaí

5.2 An Áit a gCoimeádtar na Cláir

Tá na cláir le coimeád laistigh den Stát ag láthair aonair, arb é-

- A. Oifig chláráithe na cuideachta; nó
- B. A phríomháit ghnó; nó
- C. Áit eile laistigh den Stát ar cuireadh Cláráitheoir na gCuideachtaí ar an eolas air.

5.3 Cigireacht a dhéanamh ar Chláir

Is féidir le haon bhall den chuideachta cigireacht a dhéanamh ar chlár nó cáipéis ar leith saor in aisce agus is féidir le haon duine eile den phobal cigireacht a dhéanamh air i ndiaidh an táille ábhartha a íoc. Is iad na cláir iad siúd a leagtar amach i gcomhréir le hAlt 216 d'Acht na gCuideachtaí.

5.4 Dualgas chun Cáipéisí Áirithe a chomhdú leis an gCláráitheoir Cuideachtaí

Tá oibleagáid dlíthiúil ar stiúrthóirí cuideachta a chinntiú go gcomhdaítear cáipéisí áirithe le Cláráitheoir na gCuideachtaí. Tá ar gach cuideachta roinnt cáipéisí a chomhdú gach bliain, mar shampla, tuairisceán bliantúil, agus tá cáipéisí eile le comhdú chun imeacht nó athrú ar chúinsí a thabhairt le fios.

A luaithe a comhdaíodh leis an gCláráitheoir iad, déantar cáipéisí poiblí díobh agus is féidir le haon bhall den phobal cigireacht a dhéanamh orthu ag an Oifig um Chlárú Cuideachtaí. Leagtar amach thíos liosta de na cáipéisí siúd is minice is gá a chomhdú leis an gCláráitheoir.

- Tuairisceán bliantúil⁶⁴;
- Athrú ar oifig chláráithe⁶⁵;
- Fógra faoi athrú nó méadú ar scairchaipiteal⁶⁶;
- Fógra faoi mhéadú ar chaipiteal ainmniúil (údaraithe)⁶⁷;
- Athrú ar stiúrthóir agus/nó rúnaí nó ar a sonraí⁶⁸;
- Fógra nuair a údaraíodh duine chun ceangal a chur an gcuideachta⁶⁹;
- Fógra nuair a theipeann ar chuideachta foirm fhorordaithe a sheoladh chuig an gCláráitheoir nach bhfuil duine ina stiúrthóir nó rúnaí a thuilleadh⁷⁰;
- Dáta nua tuairisceáin bhliantúil a ainmniú⁷¹;
- Fógra faoi mhorgáiste nó muirear a chruthú⁷²;
- Meabhrán sásaimh muirir⁷³;
- Gnátrúin agus gnáthchomhaontuithe agus rúin agus comhaontuithe speisialta⁷⁴.

64. Alt 343(2) Acht na gCuideachtaí

65. Alt 50(3) d'Acht na gCuideachtaí

66. Alt 92 agus 93 d'Acht na gCuideachtaí

67. Alt 83 d'Acht na gCuideachtaí

68. Alt 149(8) d'Acht na gCuideachtaí

69. Alt 39(1) d'Acht na gCuideachtaí

70. Alt 152 d'Acht na gCuideachtaí

71. Alt 346 d'Acht na gCuideachtaí

72. Alt 409 agus 413 d'Acht na gCuideachtaí

73. Alt 416 d'Acht na gCuideachtaí

74. Alt 198 d'Acht na gCuideachtaí

6.0

Rúnaí Cuideachta

Is é rúnaí cuideachta an duine nó an comhlacht corparáideach a cheapann na stiúrthóirí de ghnáth chun tabhairt faoi dhualgais riaracháin na cuideachta. Ceanglaítear sa dlí ar gach cuideachta rúnaí cuideachta a bheith acu, agus is féidir le duine de na stiúrthóirí a bheith i gceist leis an rúnaí seo⁷⁵.

Is é ról an rúnaí cuideachta:

- tabhairt faoi threoracha na stiúrthóirí cuideachta;
- a chinntiú go gcloíonn an chuideachta leis an dlí agus na rialacha ina bhunreacht; agus
- cabhrú le cáipéisí dlí na cuideachta a ullmhú agus a choimeád.

6.1 Na daoine ar féidir leo bheith ina Rúnaí Cuideachta

Níl aon cháilíochtaí foirmiúla ag teastáil chun bheith i do rúnaí cuideachta ar chuideachta phríobháideach. Caithfidh ceachtar den dá rud seo a leanas a bheith ag rúnaí cuideachta poiblí teoranta (CPT), áfach:

- cáilíocht ábhartha ón Institiúid Rialachais Chairte (Institiúid na Rúnaithe agus na Riarthóirí Cairte (ICSA) roimhe seo); nó
- taithí ar a laghad 3 bliana mar rúnaí cuideachta.

Caithfidh stiúrthóirí a chinntiú go bhfuil an duine a cheapann siad mar rúnaí cuideachta níos sine ná 18 mbliana d’aois agus go bhfuil an scil acu chun tabhairt faoi na dualgais dhlíthiúla agus eile a cheanglaítear orthu.

Faisnéis Áirithe a Nochtadh

Nuair a cheaptar iad, caithfidh rúnaí cuideachta an méid seo a leanas a thabhairt don chuideachta:

- a n-ainm, seoladh, náisiúntacht agus gairm bheatha; agus
- sonraí faoi aon scaireanna nó iasachtaí atá acu sa chuideachta nó i gcuideachta ghaolmhar ina bhfuil leas acu.

6.2 Dualgais agus Cumhachtaí Rúnaí Cuideachta

6.2.1 Dualgais Riaracháin

D’fhéadfaí a áireamh leo seo:

- cláir na cuideachta a choimeád;
- fógra a thabhairt do bhaill faoi chruinniú na cuideachta – CGB agus CGUanna;
- miontuairiscí cruinnithe ginearálta cuideachta a ullmhú nó cabhrú leo;
- cláir, leabhar mhiontuairiscí, etc. na cuideachta a chur ar fáil le haghaidh cigireachta;

- eolas agus cáipéisí a sheoladh chuig an Oifig um Chlárú Cuideachtaí (an OCC);
- cabhrú le fógraí dlíthiúla nó iad a fhoilsiú sna meáin;
- tacaíocht riaracháin a sholáthar do na stiúrthóirí (faoi mar is gá).

Caithfidh an rúnaí cuideachta, agus stiúrthóir amháin nó níos mó, an méid seo a leanas a dhéanamh:

- tuairisceán bliantúil na cuideachta a líonadh, a shíniú agus a sheoladh chuig Cláráitheoir na gCuideachtaí;
- a dheimhniú gur cóipeanna fíora de na bunchóipeanna iad na ráitis airgeadais; agus
- ráiteas cruinn ar shócmhainní agus dliteanais na cuideachta a ullmhú (an méid a bhfuil úinéireacht ag an gcuideachta air agus an méid atá ag an gcuideachta) má théann an chuideachta faoi leachtú nó glacadóireacht.

6.2.2 Cumhachtaí Rúnaí Cuideachta

Níl ach roinnt bheag cumhachtaí dlíthiúla i gceist le cumhacht rúnaí cuideachta chomh maith le haon chumhacht eile a shannann na stáisiún cumhachta orthu. Go ginearálta, is féidir leo:

- iontráil isteach i gconarthaí a bhaineann le réachtáil laethúil na cuideachta;
- iontráil isteach i gconarthaí eile atá faofa ag na stiúrthóirí; agus
- pé cumhachtaí eile a úsáid a dhéanann na stiúrthóirí a tharmligean dóibh.

6.2.3 Dualgais Mhuinéineacha Rúnaí

Caithfidh rúnaí cuideachta an méid seo a leanas a dhéanamh:

- gníomhú le dea-intinn agus ar mhaithe leis an gcuideachta; agus
- gníomhú le cúram, scil agus dícheall ceart ar mhaithe leis an gcuideachta agus a baill.

Is féidir pionós a ghearradh ar rúnaithe cuideachta má dheimhníonn cúirt gur sháraigh siad nó an chuideachta Acht na gCuideachtaí. Ní gá don rúnaí, áfach, méid níos airde scile a léiriú i bhfeidhmiú a ndualgas ná mar a bhféadfadh súil réasúnta a bheith leis a bheadh ag duine a bhfuil an leibhéal céanna eolais agus taithí acu.

75. Alt 129(1) d’Acht na gCuideachtaí

7.0

Comhaltáí agus Scairshealbhoirí

Is comhalta cuideachta an té ará pairteach i gcaipiteal na cuideachta, ata claraithhe mar chomhaltá agus cuirtear ainm acu ar chlár na gcomhaltaí. Is scairshealbhóir an té a bhuil scair nó scaireanna sa chuideachta aige nó aici. Nuair a chuirtear a n-ainm le clár na gcomhaltaí, déantar comhaltá de chuid na cuideachta díobh. Ní mar a chéile cearta agus freagrachtaí i ngach cuideachta ag brath ar chéineál na cuideachta.

7.1 Cearta agus Cumhachtaí Comhaltaí agus Scairshealbhóirí

Is gnách go leagtar amach in Acht na gCuideachtaí agus i gcomhdhéanamh cuideachta cumhachtaí comhaltaí agus na cumhachtaí sin a tharmhligteann na comhaltaí chuig stiúrthóirí na cuideachta. Foráiltear le hAcht na gCuideachtaí go ndéanann a stiúrthóirí bainistíocht ar ghnó na cuideachta, a fhéadfaidh cumhachtaí den sórt sin de chuid na cuideachta nach gceanglaítear le hAcht na gCuideachtaí nó leis an mbunreacht a fheidhmiú ag baill na cuideachta i gcruinniú ginearálta⁷⁶.

Ní mór do na baill cúpla ábhar tbhachtach a cheadú, mar shampla athrú ar bhunreacht na cuideachta. Tríd an mbunreacht a leasú, is féidir le baill a gcaidreamh leis na stiúrthóirí a athrú.

7.1.1 An Ceart atá ag Comhalta chun Eolas a Fháil

Tá teidlíocht ag ball cuideachta ar fhaisnéis áirithe a bhaineann leis an gcuideachta. Cuimsíonn teidlíocht na mball ar fhaisnéis an ceart:

- cóip de chomhdhéanamh cuideachta a fháil;
- cóipeanna de mhiontuairiscí cruinnithe ginearálta agus rúin a iniúchadh agus a fháil;
- cóipeanna de na cláir éagsúla a choinníonn an chuideachta a iniúchadh agus a fháil lena n-áirítear clár na gcomhaltaí, clár na stiúrthóirí agus na rúnaithe agus clár a leasanna⁷⁷;
- cóip de ráitis airgeadais na cuideachta a fháil don bhliain airgeadais is déanaí a cuireadh faoi bhráid an CGB, tuarascáil na stiúrthóirí agus tuarascáil na n-iniúchóirí reachtúla (más ann dóibh)⁷⁸.

7.1.2 An Ceart chun freastal ar Chruinnithe Ginearálta Bliantúla (CGB)

Caithfidh cuideachtaí CGB a reáchtáil gach bliain féilire⁷⁹. Is iad na heisceachtaí amháin ná cuideachtaí príobháideacha teoranta (CPT) agus cuideachtaí nach bhfuil ach ball amháin acu. Tá rialacha speisialta i bhfeidhm nuair a chinneann cuideachta gan CGB a reáchtáil.

Ag an CGB, déanfaidh na comhaltaí agus na stiúrthóirí:

- ráitis airgeadais na cuideachta, tuarascáil na stiúrthóirí agus tuarascáil an iniúcháora a phlé;
- plé a dhéanamh ar cheart díbhinn a íoc (íocaíocht le baill ó bhrabúis na cuideachta) de mhéid a mhol na stiúrthóirí;
- gnóthaí na cuideachta a athbhreithniú;
- stiúrthóirí nua a thoghadh in áit na ndaoine atá ag éirí as a bpost; agus
- iniúcháir a cheapadh nó a athcheapadh agus cinneadh a dhéanamh ar an méid a íocfar leo.

76. Alt 158 Acht na gCuideachtaí

77. Alt 216 Acht na gCuideachtaí

78. Alt 339 Acht na gCuideachtaí

79. Alt 175 Acht na gCuideachtaí

7.1.3 An Ceart Fógra Cruinnithe a Fháil

Tá sé de cheart ag comhaltaí freastal ar vótáil ag CGB agus EGM agus vótáil agus fógra i scríbhinn a fháil faoi na cruinnithe seo. Ba chóir don fhógra:

- dáta, am agus áit an chruinnithe a lua;
- breac-chuntas a thabhairt ar an méid a phléifear ag an gcruinniú (an clár oibre); agus
- doiciméid ábhartha eile a áireamh mar ráitis airgeadais, tuarascáil na stiúrthóirí agus tuarascáil an iniúchóra (más ann dóibh).

7.1.4 An Ceart chun Cuideachta a fhoirceannadh

Féadfar cuideachta a fhoirceannadh go deonach mar fhoirceannadh deonach comhaltaí ar an gcoinníoll go bhfuil an cuideachta tuaslagóir (i.e. is féidir léi a fiacha a íoc). Cuirtear tús leis an bpróiseas tríd an Nós Imeachta Achomair um Cheadú - sonraí atá leagtha amach sa Rannán Foirceanta - foirceannadh deonach na mball.

Féadfaidh ball a iarraidh ar an gCúirt cuideachta a fhoirceannadh más rud é:

- ní féidir leis an gcuideachta a haidhmeanna a bhaint amach a thuilleadh;
- ní theastaíonn ó bhaill áirithe fanacht i mbun gnó le baill eile a thuilleadh;
- tá cuspóirí mídhleathacha ag an gcuideachta; nó
- tá duine ag úsáid na cuideachta chun calaois a dhéanamh.

7.1.5 An Ceart chun an Chuideachta a Athbhunú ar an gClár

Nuair a bhaintear cuideachta de Chlár na gCuideachtaí, ní bhíonn sí ann go dlíthiúil a thuilleadh. Féadfaidh ball iarratas a dhéanamh chuig an Oifig um Chlárú Cuideachtaí (CRO) laistigh de 12 mhí chun an chuideachta a chur ar ais ar an gClár. Déanfaidh an CRO é seo má sheolann an chuideachta a cuid doiciméad gan íoc agus má íocann sí na táillí go léir atá gan íoc. Tar éis 12 mhí, caithfidh ball iarratas a dhéanamh chun na cúirte chun an chuideachta a athbhunú.

Tá a fhaide le sé bliana ag Cuideachta Bainistíochta Maoine iarratas a dhéanamh chuig an CRO chun an chuideachta a chur ar ais ar an gClár.

7.1.6 Cearta i gCásanna Ansmachta

Aon bhall de chuideachta a mheasann gnóthaí na cuideachta a bheith á seoladh nó cumhachtaí na stiúrthóirí á bhfeidhmiú:

- A. ar bhealach atá leatromach dó nó di nó d'aon cheann de na comhaltaí, nó
- B. agus neamhaird á thabhairt aige ar a leasanna nó a leasanna mar chomhaltaí,

féadfaidh sé iarratas a dhéanamh chun na cúirte ar ordú faoin alt seo.

Is é atá in iompar leatromach údarás na cuideachta a fheidhmiú ar bhealach atá trom, gruama agus mícheart. I measc na gcineálacha iompair a d'fhéadfadh a leithéid d'iarratas a dhéanamh tá idirbhearta calaoiseacha agus neamhdhleathacha, bainistíocht leatromach agus an ball a eisiamh ó bhainistíocht na cuideachta.

8.0

Creidiúnaithe

Is éard is creidiúnaí ann duine nó cuideachta a bhfuil airgead (fiach) dlite dó ag an gcuideachta. Go ginearálta, tá dhá chineál creidiúnaí ann: **urraithe agus neamhurraithe.**

Creidiúnaí Urraithe — tá éileamh ag an gcineál seo creidiúnaí ar shócmhainní na cuideachta, mar mhaoin. Mar shampla, má fhaigheann cuideachta airgead ar iasacht ó bhanc chun foirgneamh a cheannach, iarrfaidh an banc gníomhais teidil an fhoirgnimh mar urrús ar eagla nach féidir leis an gcuideachta an iasacht a aisíoc.

Creidiúnaí Neamhurraithe — creidiúnaí é seo a bhfuil airgead dlite dó ag cuideachta ach nach bhfuil aon éileamh aige ar shócmhainní na cuideachta. Mar shampla, mura féidir le cuideachta a fiacha go léir a íoc, ní íocfar creidiúnaithe neamhurraithe ach má tá airgead fágtha tar éis na creidiúnaithe urraithe a íoc.

Conas is féidir le Creidiúnaithe Cuardach a Dhéanamh

Bealach amháin do chreidiúnaí stádas cuideachta a sheiceáil is ea [cuardach](#) a dhéanamh ar chlárúitheoir poiblí na gcuideachtaí arna gcothabháil ag an Oifig um Chlárú Cuideachtaí (www.cro.ie). Ansin is féidir le creidiúnaithe cinneadh a dhéanamh an bhfuil siad ag iarraidh gnó a dhéanamh leis an gcuideachta sin.

D'fhéadfadh seiceáil creidmheasa rialta cailteanas airgeadais a chosc agus an gá do chreidiúnaithe caingean dlí a thionscnamh chun a leasanna a chosaint.

8.1 Cén Cumhachtaí atá ag Creidiúnaithe

8.1.1 An Chumhacht chun Leachtaitheoir a Cheapadh

Is í an chumhacht is tábhachtaí atá ag creidiúnaí cuideachta a leachtú (a fhoirceannadh go dlíthiúil). Is é leachtaitheoir an duine a cheaptar chun cuideachta a fhoirceannadh.

- Féadfaidh creidiúnaí a iarraidh ar chúirt leachtaitheoir a cheapadh mura bhfuil an chuideachta in ann a fiacha a íoc⁸⁰. Foirceannadh deonach creidiúnaí Meastar go bhfuil cuideachta in ann a fiacha a íoc nuair a bhíonn iarraidh i scríbhinn ar an bhfiach a íoc gan íoc ar feadh trí seachtaine.
- Má chinneann baill cuideachta chun cuideachta a fhoirceannadh go deonach toisc nach bhfuil sí in ann a fiacha a íoc, féadfaidh na creidiúnaithe leachtaitheoir a cheapadh chun an chuideachta a fhoirceannadh.

8.1.2 An Chumhacht chun Réitigh Shibhialta a Lorg

Féadfaidh creidiúnaithe a iarraidh ar an gcúirt na stiúrthóirí a dhéanamh freagrach go pearsanta (faoi dhliteanas) as fiacha uile na cuideachta nó cuid díob⁸¹.

8.1.3 An Chumhacht chun Breithiúnas Cúirte a Lorg

Nuair nach n-íocann cuideachta fiach, is féidir le creidiúnaí breithiúnas cúirte (cinneadh) a lorg i gcoinne na cuideachta. Má fhaigheann sé an breithiúnas, féadfaidh an creidiúnaí oifigeach poiblí (ar a dtugtar sirriam) a fhostú chun iarracht a dhéanamh an fiach a aisghabháil.

Féadfaidh an creidiúnaí a iarraidh ar an gcúirt an breithiúnas a chlárú freisin. Ciallaíonn sé seo go bhfoilseofar ainm an fhéichiúnaí, a d'fhéadfadh dul i bhfeidhm ar a rátáil chreidmheasa. Féadann an drochphoiblíocht a bhaineann le clárú a dhéanamh deacair don chuideachta creidmheas a fháil ó bhainc nó ó ghnólachtaí eile fad a bhíonn an fiach gan íoc.

80. Alt 570 d'Acht na gCuideachtaí

81. Alt 610 d'Acht na gCuideachtaí

8.1.4 Cumhachtaí maidir le Cuideachtaí Dócmhainneacha

Nuair nach féidir le cuideachta a fiacha a íoc ach nach bhfuil sí faoi leachtú, is féidir le creidiúnaithe iarratas a dhéanamh chun na Cúirte uaireanta chun:

- a ordú do chuideachta ghaolmhar (amhail máthairchuideachta nó fochuideachta) rannchuidiú le sócmhainní na cuideachta dócmhainneacha;
- a ordú go dtabharfar sócmhainní a tógadh go mícheart ón gcuideachta ar ais dó;
- stiúrthóirí a dhéanamh freagrach go pearsanta as fiacha na cuideachta má tá siad ciontach i gcalaois nó i dtrádáil meargánta;
- stiúrthóirí a dhéanamh freagrach go pearsanta as fiachas na cuideachta mura bhfuil taifid chuntasaíochta leordhóthanacha coinnithe ag an gcuideachta;
- measúnú a dhéanamh ar na damáistí ba cheart do stiúrthóirí a íoc má rinne siad mícheart;
- na stiúrthóirí nó rúnaí na cuideachta faoi mhionn a cheistiú faoi ghnó na cuideachta;
- cuntais na cuideachta a iniúchadh; nó
- stiúrthóirí nó rúnaí cuideachta a ghabháil agus a dtaifid agus a maoin phearsanta a urghabháil.

8.1.5 An Chumhacht chun Cuideachta a Athbhunú ar an gClár

Nuair a dhéantar cuideachta a ‘scriosadh den Chlár Cuideachtaí’, scoirfidh sí de bheith ann de réir dlí. Ní mór do chreidiúnaithe atá ag iarraidh caingean dlí a thionscnamh i gcoinne an iar-chuideachta é a chur ar ais ar an gClár ar dtús. Féadfaidh siad a iarraidh ar an gcúirt a ordú go ndéanfar é seo.

8.1.6 An Chumhacht chun Imscrúdú a Lorg

Féadfaidh creidiúnaithe a iarraidh ar an gcúirt cigire amháin nó níos mó a cheapadh chun gnóthaí na cuideachta a imscrúdú agus tuairisciú a dhéanamh orthu.

8.1.7 An Chumhacht má mhainníonn Cuideachta Acht na gCuideachtaí a chomhlíonadh

Mura gcomhlíonann cuideachta nó aon duine dá stiúrthóirí ceanglais Acht na gCuideachtaí, is féidir le creidiúnaí a éileamh go ndéanfaidh siad amhlaidh laistigh de 14 lá. Mura dtarlaíonn sé seo, féadfaidh an creidiúnaí iarraidh ar an gcúirt ordú a thabhairt don chuideachta an cás a cheartú.

9.0

Fhoirceannadh agus Scrúdú

Nuair is mian le cuideachta scor dá bheith ann, éilítear í a fhoirceannadh ar bhealach ordúil agus beidh deireadh dlíthiúil na cuideachta mar thoradh air. Is tríd an bpróiseas Leachtaithe an bealach ordúil agus dlíthiúil chun cuideachta a fhoirceannadh.

9.1 Cad is Leachtú ann

Is é atá i leachtú an próiseas trína gcuirtear cuideachta chun críche go dlíthiúil agus a ndéantar sócmhainní na cuideachta a athdháileadh. Is éard atá i gceist le leachtú cuideachta ná deireadh a chur le gníomhaíochtaí na cuideachta, imscrúdú a sheoladh ar ghnóthaí na cuideachta, réadú sócmhainní na cuideachta, íocaíocht chreidiúnaithe na cuideachta a mhéid is féidir (ie má tá go leor airgid ann) agus, má tá fiacha na cuideachta scaoilte amach má tá aon chistí barrachais ann, dáileadh iad sin ar na comhaltaí. Díscailtear an chuideachta ansin, ag cur deireadh lena bheith dlíthiúil.

9.2. Cad is Leachtaitheoir ann

Is é atá i leachtaitheoir ná duine a cheaptar chun foirceannadh cuideachta a dhéanamh. Tá na coinníollacha cáilitheacha le haghaidh ceapacháin mar leachtaitheoir⁸² leagtha amach in Acht na gCuideachtaí. Is é an ról ginearálta atá ag leachtaitheoirí deonacha agus ceaptha (oifigiúla) arna gceapadh ag an gCúirt, sa mhéid is go bhfuil baint ag an mbeirt le bheith i gceannas ar fhoirceannadh cuideachta. Tá na príomhfhorálacha reachtacha a bhaineann le leachtaitheoirí leagtha amach in Alt 11 Caibidil 8 d'Acht na gCuideachtaí 2014.

An Dualgas chun Réadmhaoin na Cuideachta a Riar agus a Dháileadh

Tá sé de dhualgas ar leachtaitheoir maoin na cuideachta a gceptar dó nó di a riar agus a dháileadh. Is iad príomhdhualgais leachtaitheora:

- seilbh a ghlacadh ar shéala, leabhair agus taifid na cuideachta, agus an mhaoin go léir a bhfuil nó a ndealraíonn sé go bhfuil an chuideachta i dteideal a fháil;
- liosta a dhéanamh de chreidiúnaithe na cuideachta agus na daoine sin a bhfuil oibleagáid orthu rannchuidiú le sócmhainní na cuideachta nuair a dhéantar í a fhoirceannadh
- go ndéanfaidh an Chúirt breithiúnas ar aon chásanna faoi dhíospóid;
- na costais, na muirir agus na costais go léir a thabhaítear i gceart i bhfoirceannadh na cuideachta a íoc lena n-áirítear luach saothair an leachtaitheora;
- tar éis gach dliteanas a urscaoileadh, déan aon sócmhainní barrachais a dháileadh ar bhealach dlíthiúil.

82. Alt 633 d'Acht na gCuideachtaí

9.3 Saghsanna Foirceanta

Is féidir cuideachta a fhoirceannadh trí leachtú deonach nó trí leachtú oifigiúil. Is é an príomh-idirdhealú idir an dá cheann ná go ndéantar leachtú oifigiúil faoi mhaoirseacht na hArd-Chúirte (ceapann an Chúirt leachtaitheoir chun gníomhú thar a ceann), agus is gnách go ndéantar leachtú deonach gan mórán cúnamh a dhéanamh do na Cúirteanna, le baill agus/nó creidiúnaithe ag imirt ról níos gníomhaí. Is gníomhaire de chuid na cuideachta leachtaitheoir deonach, agus ina theannta sin is oifigeach de chuid na Cúirte leachtaitheoir arna cheapadh ag an gCúirt agus tógann sé a threoracha ón gCúirt.

Is féidir leachtuithe deonacha a rangú i dhá chatagóir, eadhon;

- Leachtaithe Deonacha Comhaltaí agus
- Leachtaithe Deonacha Creidiúnaithe

Foirceannadh Deonach ag Bail (Leachtú)⁸³

Gné riachtanach de leachtú deonach comhaltaí is ea go gcaithfidh an chuideachta a bheith sócmhainneach, (i.e. is féidir léi a fiacha a íoc de réir mar a bheidh siad dlite) nuair a chinneann na comhaltaí deireadh a chur lena bheith ann. Cuirtear tús leis an bpróiseas de réir an Nós Imeachta Faofa Achomair⁸⁴ trí rún speisialta⁸⁵. Sa chás go bhfuil “fad seasta” nó “sainchuspóir” ag an gcuideachta is modh malartach é trí mhodh gnáth⁸⁶. Caithfidh an cruinniú leachtaitheoir a cheapadh freisin.

Gné rithabhachtach de fhoirceannadh deonach comhaltaí is ea an “Dearbhú Sócmhainneachta”. Tá sé de dhualgas ar na stiúrthóirí Dearbhú Sócmhainneachta⁸⁷ cruinn a dhéanamh. Ní mór a lua sa dearbhú méid iomlán shócmhainní agus dhliteanas na cuideachta (laistigh den tréimhse trí mhí dheireanacha) agus go ndearna na dearbhóirí (stiúrthóirí) fiosrúchán iomlán ar ghnóthaí na cuideachta a tháinig ar an tuairim go bhfuil an chuideachta beidh sé in ann a chuid fiacha agus dliteanais eile a íoc laistigh den tréimhse dhá mhí dhéag amach romhainn. Ní mór an dearbhú a dhréachtú san fhormaid cheart agus a bheith in éineacht le tuarascáil ó dhuine atá cáilithe chun gníomhú mar iniúchóir reachtúil ar an gcuideachta, a deir an bhfuil an dearbhú míréasúnta, dar leis nó léi⁸⁸.

I gcás ina ndéanann stiúrthóir cuideachta dearbhú gan forais réasúnacha a bheith aige leis an tuairim i ndáil le sócmhainneacht, féadfaidh an Chúirt a dhearbhu go mbeidh an stiúrthóir freagrach go pearsanta, gan aon teorannú dliteanais, as na fiacha nó na dliteanais eile go léir nó aon cheann díobh. na cuideachta⁸⁹.

Ina theannta sin, i gcás ina bhfuil rún rite ag cuideachta foirceannadh go deonach, agus go bhfuil creidiúnaithe cuideachta (arb ionann iad agus an cúigiú cuid i líon nó luach creidiúnaithe) den tuairim nach dócha go mbeidh an chuideachta in ann a fiacha a íoc nó a urscaoileadh agus dliteanais eile, féadfaidh na creidiúnaithe iarratas a dhéanamh chun na Cúirte ar ordú go bhfuil feidhm ag forálacha uile fhoirceannadh deonach creidiúnaithe maidir le foirceannadh na cuideachta. Caithfear an t-iarratas chun na Cúirte a dhéanamh laistigh de 30 lá ón dáta a fógraíodh an rún maidir le foirceannadh deonach⁹⁰.

83. Alt 562 d’Acht na gCuideachtaí

84. Alt 2002 d’Acht na gCuideachtaí – (ciallaíonn an Nós Imeachta Faofa Achomair an nós imeachta inar bronnadh an t-údarás chun tabhairt faoin ngníomhaíocht shrianta trí rún speisialta na cuideachta in éineacht le dearbhú reachtáil a d’eisigh na stiúrthóirí)

85. Alt 579 d’Acht na gCuideachtaí

86. Alt 580 d’Acht na gCuideachtaí

87. Alt 207 agus 579 d’Acht na gCuideachtaí

88. Alt 208 d’Acht na gCuideachtaí

89. Alt 210 agus 582(7) d’Acht na gCuideachtaí

90. Alt 582(2) d’Acht na gCuideachtaí

Foirceannadh Deonach ag Creidiúnaithe (Leachtú)⁹¹

Féadfar cuideachta a fhoirceannadh go deonach mar fhoirceannadh deonach creidiúnaithe i gcás ina dtarlaíonn na cúinsí seo a leanas:

- socraíonn baill na cuideachta i gcruinniú ginearálta nach féidir leis an gcuideachta, mar gheall ar a dliteanais, leanúint lena gnó agus go ndéanfaí í a fhoirceannadh mar leachtú deonach creidiúnaithe agus go reáchtáiltear cruinniú creidiúnaithe;
- déantar leachtú deonach comhaltaí a thiontú go leachtú deonach creidiúnaithe; nó
- i gcás nach ndéantar dearbhú i ndáil le foirceannadh deonach comhaltaí de réir fhorálacha ábhartha Acht na gCuideachtaí.

Sa chéad sraith imthosca mar a leagtar amach thuas, ceaptar leachtaitheoir de ghnáth ag cruinniú⁹² na mball agus iarrann an chuideachta cruinniú dá creidiúnaithe don lá ar an lá foirceanta, nó an lá ina dhiaidh sin, a mholtar. Ní mór don chuideachta cruinniú na gcreidiúnaithe a fhógairt, uair amháin ar a laghad in dhá nuachtán laethúla a scaiptear sa cheantar ina bhfuil oifig chláráithe nó príomháiit ghnó na cuideachta suite agus fógra deich lá ar a laghad a thabhairt.

Caithfidh an méid seo a leanas a bheith san fhógra do chruinniú creidiúnaithe:

- dáta, am agus suíomh chruinniú na gcreidiúnaithe;
- ainm agus seoladh an duine a mholtar mar leachtaitheoir; agus
- liosta de chreidiúnaithe na cuideachta nó fógra a thabhairt don fhaighteoir faoina theidlíochtaí chun liosta na gcreidiúnaithe a iniúchadh.

Ní mór do na stiúrthóirí ráiteas iomlán a ullmhú freisin ar sheasamh ghnóthaí na cuideachta ('Ráiteas Gnóthaí') ina bhfuil:

- sonraí faoi staid airgeadais na cuideachta;
- liosta dá chreidiúnaithe; agus
- méid measta éilimh na gcreidiúnaithe.

Ansin cuirtear an ráiteas gnóthaí seo faoi bhráid chruinniú na gcreidiúnaithe⁹³.

Beidh stiúrthóir ainmnithe i gceannas ar chruinniú na gcreidiúnaithe agus go ginearálta tabharfaidh sé cúiseanna gearra le teip na cuideachta agus freagróidh sé ceisteanna. Breithneoidh an cruinniú:

1. an ráiteas gnóthaí
2. an leachtaitheoir a ainmníodh ag cruinniú na mball agus cibé acu is mian leis na creidiúnaithe ainmní na mball a chur ina ionad. Féadfaidh na creidiúnaithe a leachtaitheoir féin a chur in ionad ainmní leachtaitheora na mball más mian le tromlach na gcreidiúnaithe ar luach déanamh amhlaidh;
3. ar cheart Coiste Cigireachta a cheapadh⁹⁴

Foirceannadh ag an gCúirt – Leachtú Éigeantach (oifigiúil)⁹⁵

Féadfaidh an Ard-Chúirt a ordú foirceannadh cuideachta ar fhorais éagsúla, lena n-áirítear⁹⁶:

- i gcás ina bhfuil rún speisialta ag an gcuideachta go ndéanfaidh an Chúirt an chuideachta a fhoirceannadh;
- i gcás nár chuir an chuideachta tús le gnó laistigh de bhliain corpraithe nó go gcuireann sí a gnó ar fionraí ar feadh bliana iomláine;
- i gcás go bhfuil baill na cuideachta go léir marbh agus nach bhfuil siad ann a thuilleadh;
- i gcás nach bhfuil an chuideachta in ann a fiacha a íoc;
- sa chás go bhfuil an Chúirt den tuairim go bhfuil sé cóir cothromasach an chuideachta a fhoirceannadh;
- i gcás go bhfuil gnóthaí na cuideachta á seoladh, nó go bhfuil cumhachtaí na stiúrthóirí á bhfeidhmiú, ar bhealach atá leatromach ar aon bhall nó ag tabhairt aird ar a leasanna mar bhall;
- i gcás ina bhfuil an Chúirt sásta, ar achainí ón Stiúrthóir, gur chun leas an phobail é an chuideachta a fhoirceannadh.

91. Alt 585 d'Acht na gCuideachtaí

92. Alt 588 d'Acht na gCuideachtaí

93. Alt 587(7) d'Acht na gCuideachtaí

94. Alt 666(6) d'Acht na gCuideachtaí

95. Alt 568 d'Acht na gCuideachtaí

96. Alt 569 d'Acht na gCuideachtaí

Meastar nach bhfuil cuideachta in ann a fiacha a íoc⁹⁷ más rud é:

- A. gur sheirbheáil creidiúnaí a bhfuil an chuideachta faoi chomaoin aige i suim is mó ná €10,000⁹⁸ éileamh i scríbhinn ar an gcuideachta ag a hoifig chláraithe an tsuim atá dlite a íoc agus gur mhainnigh an chuideachta ar feadh 21 lá an tsuim atá dlite a íoc nó a urrú nó cumaisc dó chun sástacht réasúnach na gcreidiúnaithe; nó
- B. má sheirbheáil beirt chreidiúnaí nó níos mó a bhfuil an chuideachta faoi chomaoin acu i suim is mó ná €20,000⁹⁹ éileamh i scríbhinn ar an gcuideachta ag a hoifig chláraithe an tsuim atá dlite a íoc agus gur mhainnigh an chuideachta ar feadh 21 lá an tsuim atá dlite a íoc nó é a dhainníú nó a chomhdhlúthú chun sástacht réasúnach na gcreidiúnaithe; nó
- C. má chuirtear forghníomhú nó próiseas eile arna eisiúint ar bhreithiúnas, foraithe nó ordú ó aon Chúirt i bhfabhar creidiúnaí de chuid na cuideachta ar ais míshásta go hiomlán nó go páirteach; nó
- D. má chruthaítear chun sástacht na Cúirte ní féidir leis an gcuideachta a fiacha a íoc.

Féadfaidh raon páirtithe achainí Ard-Chúirte chun leachtaitheoir a cheapadh, lena n-áirítear an chuideachta féin, aon chreidiúnaí agus, in imthosca áirithe, comhaltaí nó daoine a gceanglaítear orthu cur le sócmhainní na cuideachta i bhfoirceannadh. Caithfear an achainí a fhógairt. Ar an achainí a éisteacht, féadfaidh an Chúirt an achainí a dhíbhe, nó an éisteacht a chur ar atráth nó aon ordú eatramhach a dhéanamh, nó aon ordú eile is cuí léi ach ní féidir leis an gCúirt ordú foirceanta a dhiúltú ar an bhforas nach bhfuil aon sócmhainní ag an gcuideachta.

Féadfaidh an Chúirt lechtaitheoir a cheapadh go sealadach tráth ar bith tar éis an achainí foirceanta a thíolacadh agus sula ndéanfar lechtaitheoir¹⁰⁰ a cheapadh den chéad uair. I gcás ina ndéantar ordú Cúirte cuideachta a fhoirceannadh, ceapfar lechtaitheoir, de ghnáth ar ainmiú an achainígh nó, féadfaidh an Chúirt lechtaitheoir a cheapadh. Meastar go dtosóidh an Chúirt ag foirceannadh cuideachta tráth a tíolacadh an achainí foirceanta¹⁰¹.

9.3.1 Leachtú Sócmhainneach

Má dhéantar cuideachta a fhoirceannadh ach más féidir léi a fiacha uile a íoc, tugtar leachtú sócmhainneach air seo. Caithfidh na stiúrthóirí cóip den dearbhú sócmhainneachta a sheoladh chuig Cláraitheoir na gCuideachtaí. Ba chóir a lua sa dearbhú go bhfuil fiosrúchán iomlán déanta ag na stiúrthóirí ar ghnóthaí na cuideachta agus creideann siad go mbeidh an chuideachta in ann a fiacha a íoc ina n-íomláine don 12 mhí atá le teacht.

9.3.2 Leachtú Dócmhainneach

Mura bhfuil go leor airgid ag cuideachta chun a fiacha a íoc agus má dhéantar í a fhoirceannadh, tugtar leachtú dócmhainneach air seo. Caithfidh na stiúrthóirí ráiteas a ullmhú faoi shócmhainní agus dliteanas na cuideachta agus comhoibriú leis an lechtaitheoir.

9.3.3 Deacrachtaí Trádála

Má bhíonn deacracht airgeadais ag cuideachta, ba cheart di comhairle neamhspleách a fháil chomh luath agus is féidir. Déanfaidh an chomhairle seo soiléiriú ar na roghanna, mar shampla, más féidir an chuideachta a shábháil (trí athmhaoiniú nó athstruchtúrú) nó, más ceart í a fhoirceannadh agus a leachtú.

9.3.4 Trádáil Mheargánta

Má chabhraíonn stiúrthóirí le fiach cuideachta a chruthú agus a fhios acu nach mbeidh an chuideachta in ann an creidiúnaí a íoc, féadfaidh cúirt a ordú dóibh cuid d'fhiachas na cuideachta nó cuid díobh a íoc iad féin.

9.3.5 Cuideachtaí Dócmhainneach a Baineadh den Chlár

Sa chás go dteipeann ar stiúrthóirí cuideachta a bhfuil fiachas mór uirthi í a leachtú agus go gceadaítear í a bhaint de Chlár na gCuideachtaí mar gheall ar mhainneachtain a tuairisceáin bhliantúla a chomhdú, féadfaidh cúirt na stiúrthóirí a dhícháiliú ó bheith ina stiúrthóirí ar aon chuideachta.

97. Alt 570 d'Acht na gCuideachtaí

98. Athraíodh an méid sealadach go €50,000 le linn Covid-19 - Acht na gCuideachtaí (Forálacha Ilghnéitheacha) (Covid19), 2020

99. Athraíodh an méid sealadach go €50,000 le linn Covid-19 - Acht na gCuideachtaí (Forálacha Ilghnéitheacha) (Covid19), 2020

100. Alt 573 d'Acht na gCuideachtaí

101. Alt 589 d'Acht na gCuideachtaí

9.4 Cad is Scrúdaitheoireacht ann

Is próiseas é an scrúdú trína bhfuarthas cosaint na Cúirte chun cabhrú le maireachtáil cuideachta dócmhainneach. Go bunúsach tugann sé deis do chuideachta a bhfuil ionchas réasúnach aici maireachtáil “cosaint óna creidiúnaithe” ar feadh tréimhse teoranta¹⁰² an gnó a athstruchtúrú le cead na Cúirte. Ceapfaidh Cúirt scrúdaitheoir ar chuideachta i gcás go bhfuil sí sásta go bhfuil ionchas réasúnach ann go mairfidh an chuideachta nó aon chuid den ghnóthas mar ghnóthas leantach.

9.5 Scrúdaitheoir a Cheapadh¹⁰³

Féadfaidh an chuideachta féin, a stiúrthóirí, creidiúnaí (fostaí san áireamh) nó trí chomhalta a bhfuil an deichiú cuid ar a laghad de na scaireanna vótála aige iarratas a dhéanamh chun achainí chun na Cúirte chun scrúdaitheoir a cheapadh. Ní fhéadfaidh an Banc Ceannais iarratas i ndáil le hinstitiúid creidmheasa nó cuideachta shealbhaíochta árachóra a dhéanamh.

Ní mór tuarascáil shaineolaí neamhspleách, arb é an t-íniúcháir reachtúil nó duine atá cáilithe le ceapadh mar scrúdaitheoir don chuideachta, a bheith in éineacht leis an iarratas¹⁰⁴. Beidh faisnéis ábhartha sa tuarascáil faoin gcuideachta lena n-áirítear tuairim an tsaineolaí maidir le cibé an mbeadh ionchas réasúnach ag an gcuideachta nó ag aon chuid dá ghnóthas maireachtáil mar ghnóthas leantach agus aon choinníollacha a mheasann siad atá riachtanach chun go mairfidh sí.

Éifeacht na nAchainíochta chun Scrúdaitheoir a Cheapadh do Chreidiúnaithe agus Daoine Eile¹⁰⁵

Nuair a cheaptar scrúdaitheoir, maireann an tréimhse cosanta Cúirte ar feadh seachtó lá ó dháta tíolactha na hachainí, mura ndéantar an chosaint a tharraingt siar nó a fhadú.

Is iad na príomhshrianta a bhíonn i bhfeidhm nuair a bhíonn cuideachta faoi chosaint na Cúirte:

- ní féidir tús a chur le haon imeachtaí chun an chuideachta a fhoirceannadh nó ní fhéadfar aon rún maidir leis an gcuideachta a fhoirceannadh a rith;
- ní féidir aon ghlacadóir a cheapadh ar aon chuid den mhaoín atá ag an gcuideachta;
- ní féidir aon cheangaltán, forghabháil, anacair nó forghníomhú a chur i bhfeidhm i gcoinne réadmhaoine nó éifeachtaí na cuideachta, ach amháin le toiliú an scrúdaitheora;
- ní fhéadfar aon bheart a dhéanamh chun éileamh iomlán nó aon chuid d'éileamh urraithe i gcoinne na cuideachta a réadú, ach amháin le toiliú an scrúdaitheora;
- ní fhéadfar aon bhearta a thógáil chun earraí atá i seilbh na cuideachta a athshealbhú faoi aon chomhaontú fruilcheannaigh, ach amháin le toiliú an scrúdaitheora;
- ní féidir aon ordú faoisimh a dhéanamh i gcoinne na cuideachta maidir le gearáin maidir le gnóthaí na cuideachta a sheoladh nó le cumhachtaí na stiúrthóirí a fheidhmiú sula gcuirtear an achainí i láthair;
- ní féidir tús a chur le haon imeacht i ndáil leis an gcuideachta ach amháin le cead ón gCúirt.

9.6 Dualgas, in Imthosca Áirithe, Tuairisciú don Chúirt ar Neamhrialtachtaí

Más rud é, ag eascairt as cur i láthair thuarascáil an tsaineolaí neamhspleách nó eile, go bhfeictear don Chúirt go bhfuil fianaise ann go bhfuil maoin na cuideachta lena mbaineann imithe as go substaintiúil nach dtugtar cuntas leordhóthanach uirthi, nó go bhfuil neamhrialtachtaí tromchúiseacha eile ann maidir le gnóthaí na cuideachta a tharla, tionólfadh an Chúirt, a luaithe is indéanta, éisteacht chun an fhianaise sin a mheas¹⁰⁶.

102. Alt 520 d'Acht na gCuideachtaí

103. Alt 510 d'Acht na gCuideachtaí

104. Alt 511 d'Acht na gCuideachtaí

105. Alt 520 d'Acht na gCuideachtaí

106. Alt 533(1) d'Acht na gCuideachtaí

9.7 Cumhachtaí Scrúdaitheoirí

Nuair a cheaptar scrúdaitheoir, coimeádann stiúrthóirí na cuideachta a bhfeidhmeanna maidir lena bainistíocht. Mar sin féin, tá scrúdaitheoir i dteideal iarratas a dhéanamh chun na Cúirte chun iarracht a dhéanamh cumhachtaí uile na stiúrthóirí nó an leachtaitheora nó gach ceann de na cumhachtaí stiúrthóirí nó an leachtaitheora a dhílsiú dó nó di. Agus cinneadh á dhéanamh an ngéillfidh sí d'iarraidh den sórt sin, breithneoidh an Chúirt an bhfuil sé cóir agus cóir é a dhéanamh¹⁰⁷.

9.7.1 An Chumhacht chun Sócmhainní Cuideachta a Dhiúscairt

Féadfaidh an Chúirt an chumhacht a thabhairt do scrúdaitheoir sócmhainní na cuideachta a dhiúscairt má mheasann an scrúdaitheoir go n-éascódh sé seo a chuspóirí a bhaint amach. Sna himthosca sin is féidir sócmhainní atá faoi réir urrús a dhiúscairt amhail is nach raibh siad faoi réir na slándála. Mar sin féin, i gcás ina ndéantar sócmhainní atá faoi réir slándála a dhiúscairt, coimeádann sealbhóir an urrúis an tosaíocht chéanna chun críocha íocaíochta i leith aon mhaoin de chuid na cuideachta a dhéanann ionadaíocht dhíreach nó indéreach ar an maoin a dhiúscaíodh¹⁰⁸.

9.7.2 An Ceart Rochtana ar Leabhair agus ar Thairfid¹⁰⁹

Tá sé de cheart ag scrúdaitheoir rochtain a fháil ar leabhair agus ar dhoiciméid na cuideachta i gcónaí. Caithfidh oifigigh agus gníomhairí uile na cuideachta, lena n-áirítear baincéirí, aturnaetha agus iniúcháirí na cuideachta, gach doiciméad a bhaineann leis an gcuideachta atá faoina gcoimeád nó faoina gcumhacht a chur ar fáil don scrúdaitheoir agus freastal os comhair an scrúdaitheora má iarrtar é sin agus fianaise faoi mhionn a thabhairt agus gach rud réasúnach a thabhairt.

9.7.3 Cumhachtaí a Bhaineann le Cruinnithe¹¹⁰

Tá sé de chumhacht ag scrúdaitheoir cruinnithe stiúrthóirí agus cruinnithe ginearálta na cuideachta a thionól, a shocrú agus a bheith i gceannas orthu agus rúin a mholadh agus tuarascálacha a chur i láthair ag cruinnithe den sórt sin. Tá sé de cheart aige nó aici fógra réasúnach a thabhairt maidir le cruinnithe boird agus cruinnithe ginearálta, freastal orthu agus éisteacht a fháil leo.

9.7.4 An Chumhacht chun Conarthaí a Shéanadh¹¹¹

Ní féidir le scrúdaitheoir conradh a rinne an chuideachta a shéanadh sula gceapfar é nó í. Féadfaidh scrúdaitheoir, áfach, sa chás go bhfuil sé nó sí den tuairim gur dóigh go ndéanfadh forálacha comhaontaithe a rinne an chuideachta, dá gcuirfí i bhfeidhm é, dochar do mharthanais na cuideachta, fógra a sheirbheáil ar an bpáirtí nó ar na páirtithe i an comhaontú chun an comhaontú a shéanadh.

9.7.5 An Ceart chun Treoir a lorg ón gCúirt¹¹²

Tá sé de chumhacht ag scrúdaitheoir iarratas a dhéanamh chun na Cúirte chun aon cheist a thagann chun cinn le linn an Scrúdaithe a chinneadh.

9.7.6 An Chumhacht atá ag Cúirt a Ordú go dTugtar Sócmhainní ar Ais a Aistríodh go Míchú¹¹³

Féadfaidh scrúdaitheoir iarratas a dhéanamh chun na Cúirte ar mhaoin a dhiúscairt a dhiúscaíonn an chuideachta má mheasann sé nó sí gurbh é éifeacht na diúscairthe calaíoch a dhéanamh ar an gcuideachta, ar a creidiúnaithe nó ar a comhaltá. I gcás go bhfuil an Chúirt sásta leis seo, féadfaidh sí a ordú go dtabharfar an mhaoin ar ais nó na fáiltais ó dhíol earraí is cuí leis.

9.8 Dlíteanas Scrúdaitheoirí

Tá scrúdaitheoirí faoi dhlíteanas pearsanta as aon chonarthaí a dhéantar ina n-ainm féin nó in ainm na cuideachta. Mar sin féin, tá siad i dteideal slánaíocht (aisíoc) as sócmhainní na cuideachta de réir rogha na Cúirte¹¹⁴.

107. Alt 528 d'Acht na gCuideachtaí

108. Alt 530 d'Acht na gCuideachtaí

109. Alt 526 d'Acht na gCuideachtaí

110. Alt 524(2) agus (3) d'Acht na gCuideachtaí

111. Alt 525 d'Acht na gCuideachtaí

112. At 524(7) d'Acht na gCuideachtaí

113. Alt 557 d'Acht na gCuideachtaí

114. Alt 532(6) agus (7) d'Acht na gCuideachtaí

9.9 Costais agus Luach Saothair Scrúdaitheoirí¹¹⁵

Tá scrúdaitheoir i dteideal luach saothair, costais agus costais réasúnacha a thabhaítear i gceart de réir mar a cheadaíonn an Chúirt a íoc. Is féidir déileáil le dliteanais a thabhaíonn an cuideachta le linn na tréimhse cosanta atá deimhnithe ag an scrúdaitheoir mar chostais a thabhaítear i gceart, ach cé go bhfuil gach luach saothair agus costas eile iníoctha mar thosaíocht le haon éileamh eile, níl tosaíocht ag dliteanais den sórt sin ar chreidiúnaithe urraithe.

9.10 Dlíteanas Sibhialta i dtaobh Trádáil Chhalaoiseach agus Mheargánta¹¹⁶

Féadfaidh scrúdaitheoir imeachtaí a thionscnamh i gcás go raibh oifigeach de chuid na cuideachta ina pháirtí go feasach in aon ghnó de chuid na cuideachta a sheoladh ar bhealach meargánta nó i gcás go raibh aon duine ina pháirtí go feasach in aon ghnó de chuid na cuideachta a sheoladh le hintinn calaois a dhéanamh ar a chreidiúnaithe nó chun aon chríche calaoise.

Féadann an Chúirt a dhearbhú go bhfuil na daoine sin freagrach go pearsanta, gan aon teorannú ar dhliteanas, as fiacha nó dliteanais eile uile na cuideachta nó aon chuid díobh. Is féidir dliteanas coiriúil a fhorchur freisin ar dhuine a fhaightear ciontach i dtrádáil chhalaoiseach.

Meastar go bhfuil oifigeach go feasach ina pháirtí i dtrádáil meargánta má bhí an t-oifigeach:

- A. páirtí i seoladh an ghnó sin agus, ag féachaint don eolas, don scil agus don taithí ghinearálta a mbeifí ag súil le réasún ó dhuine ina phost nó ina post, ba cheart go mbeadh a fhios ag an duine go bhfuil a ghníomhartha nó a gníomhartha nó chuirfeadh creidiúnaithe na cuideachta cailteanas orthu siúd de chuid na cuideachta, nó
- B. páirtí i gconradh fiach ag an gcuideachta agus nár chreid go hionraic ar fhorais réasúnacha go mbeadh an cuideachta in ann an fiach a íoc nuair a bheadh sí dlite le híoc chomh maith lena fiacha eile go léir¹¹⁷.

Tá sé de chumhacht ag an gCúirt faoiseamh a thabhairt d'aon duine ó dhliteanas go hiomlán nó go páirteach nuair is cosúil gur ghníomhaigh an duine lena mbaineann go macánta agus go freagrach maidir le gnóthaí na cuideachta a sheoladh.

Tá liosta de na [cionta coiriúla](#) ar fáil ar shuíomh Gréasáin OSFC.

115. Alt 554 d'Acht na gCuideachtaí

116. Alt 610 d'Acht na gCuideachtaí

117. Alt 610(3) d'Acht na gCuideachtaí

10.0

Cionta agus Pionóis

Is féidir níos mó ná 300 cion a fhorfheidhmiú mar gheall ar sháruithe ar ailt éagsúla d’Acht na gCuideachtaí. Baineann na cásanna is minice a ndéanann OSFC imscrúdú orthu gach bliain le CGB, iompar stiúrthóir cuideachta, trádáil meargánta/calaoiseach nó dócmhainneach, taifid chuntasaíochta, clár comhaltaí agus iasachtaí stiúrthóra.

Chomh maith le fíneálacha agus pionóis i leith cionta coiriúla, tá forálacha ann freisin maidir le smachtbhannaí eile lena n-áirítear pionóis shibhialta faoi Acht na gCuideachtaí, amhail dícháiliú agus srianadh.

Faoi Acht na gCuideachtaí, agus go ginearálta, déantar foráil maidir le dhá chineál cionta coiriúla, eadhon cionta achoimre agus indíotáilte.

De ghnáth ní bhíonn cion achomair chomh tromchúiseach agus ní dhéantar é a thriail os comhair breithimh ach sa Chúirt Dúiche.

De ghnáth bíonn cionta táscacha níos tromchúisí. Mar sin féin, is é an t-idirdhealú idir cion achomair agus cion indíotáilte ná, mar gheall ar a gcineál níos tromchúisí, go ndéantar cionta indíotáilte a thriail de ghnáth sa Chúirt Chuarda i.e. os comhair breithimh agus giúiré. Nuair a dhéantar an cúrsa seo, deirtear go ndéantar an cion indíotáilte a ionchúiseamh ar díotáil. I gcás go ndéantar ionchúiseamh ar chion ar díotáil, is gnách go mbíonn na pionóis dá bhforáiltear leis an dlí ar chiontú i bhfad níos airde ná mar a ionchúisíodh an cion go hachomair. Ní féidir cionta táscacha a thriail sa Chúirt Dúiche, agus faoi réir coinníollacha áirithe, os comhair breithimh, áfach, más leor an cás más leor na pionóis atá ar fáil don Chúirt Dúiche chun aghaidh a thabhairt ar an iompar a ndearnadh gearán ina leith.

Tá liosta de chionta coiriúla ar fáil ar shuíomh Gréasáin [OSFC](#).

10.1 Pionóis ar Chionta Coiriúla

10.1.1 Pionóis a Ghearrtar sa Chúirt

Faoi Alt 871 d’Acht na gCuideachtaí, dlífead duine atá ciontach i gcion faoi Acht na gCuideachtaí a ndeirtear gur cion de chatagóir 1 é:

- ar chiontú achomair, ar fhíneáil aicme A¹¹⁸ nó ar phríosúnacht ar feadh téarma nach faide ná 12 mhí nó iad araon; nó
- ar é a chiontú ar díotáil le fíneáil nach mó ná € 500,000 nó príosúnacht ar feadh téarma nach faide ná 10 mbliana nó iad araon.

Go ginearálta, beidh duine atá ciontach i gcion faoi Acht na gCuideachtaí a ndeirtear gur cion de chatagóir 2 é faoi dhliteanas:

- ar chiontú achomair, ar fhíneáil aicme A nó ar phríosúnacht ar feadh téarma nach faide ná 12 mhí nó iad araon; nó
- ar é a chiontú ar díotáil le fíneáil nach mó ná € 50,000 nó príosúnacht ar feadh téarma nach faide ná 5 bliana nó iad araon.

Aon duine a bheidh ciontach i gcion faoi Acht na gCuideachtaí a ndeirtear gur cion de chatagóir 3 é, dlífead, ar é a chiontú go hachomair, fíneáil aicme A nó príosúnacht ar feadh téarma nach faide ná 6 mhí nó an dá rud.

Aon duine a bheidh ciontach i gcion faoi Acht na gCuideachtaí a ndeirtear gur cion de chatagóir 4 é, dlífead, ar é a chiontú go hachomair, fíneáil aicme A.

Féadfaidh an Chúirt ina ndearbhaítear nó ina dtaifeadtar ciontú i gcion faoi Acht na gCuideachtaí a ordú don duine a ciontaíodh an sárú a leigheas¹¹⁹.

118. Ciallaíonn “Fíneáil Aicme A” ag dáta an fhoilsithe fíneáil nach mó ná €5,000 (Foinse: Acht na bhfíneálacha, 2010)

119. Alt 872 d’Acht na gCuideachtaí

Forálann Acht na gCuideachtaí, áfach, do smachtbhannaí i bhfad níos airde i ndáil le cionta áirithe, mar shampla:

- Treoir Trédhearcachta¹²⁰ - fineáil suas le € 1 milliún agus/nó 5 bliana príosúnachta ar chiontú ar díotáil faoin dlí trédhearcachta (margaí rialáilte)¹²¹;
- Treoir Réamheolaire¹²² - fineáil suas le € 1 milliún agus/nó 5 bliana príosúnachta ar chiontú ar díotáil faoi Dhlí Réamheolaire na hÉireann¹²³;
- Treoir um Mí-Úsáid Margaidh¹²⁴ - fineáil suas le € 10 milliún agus/nó 10 mbliana príosúnachta ar chiontú ar díotáil faoi dhlí mí-úsáide margaidh na hÉireann¹²⁵.

10.1.2 Pionóis Shibhialta

Dícháiliú

Chomh maith le fineálacha agus pionóis i leith cionta coiriúla, tá forálacha ann freisin maidir le smachtbhannaí eile faoi Acht na gCuideachtaí, amhail dícháiliú agus srianadh.

Ciallaíonn dícháiliú duine atá á dhícháiliú ó bheith ceaptha nó gníomhú mar stiúrthóir nó oifigeach eile, iniúchóir reachtúil, glacadóir, leachtaitheoir nó scrúdaitheoir nó a bheith i gceist ar bhealach ar bith, go díreach nó go hindíreach, nó páirt a ghlacadh i gcur chun cinn, foirmiú nó bainistíocht aon chuideachta¹²⁶.

Is féidir duine a dhícháiliú trí:

- A. Ordú Dícháilithe ag an gcúirt; nó
- B. Glacadh le Gnóthas Dícháilithe - trína gcuireann an duine faoi réir a bheith faoi réir dícháilithe, trí ghnóthas dícháilithe fhorordaithe a ghlacadh agus a shíniú.

Dícháiliú Uathoibríoch¹²⁷

Dícháilíonn an chúirt duine go huathoibríoch, má chiontaítear an duine sin ar díotáil:

- aon chion faoi Acht na gCuideachtaí nó faoi aon achtachán eile i ndáil le cuideachta mar a fhorordaítear; nó
- aon chion a bhaineann le calaois nó mímhacántacht.

Tá duine atá dícháilithe ag an gcúirt faoi réir ordú dícháilithe ar feadh tréimhse 5 bliana nó tréimhse eile mar a shonróidh an chúirt. Tá oibleagáid ar an gcúirt sonraí faoin ordú dícháilithe a sheoladh chuig Cláraitheoir na gCuideachtaí ionas go mbeidh na sonraí a sholáthraítear san áireamh i gclár poiblí daoine dícháilithe¹²⁸.

Féadfaidh an Stiúrthóir um Fhorfheidhmiú Corparáideach iarratas a dhéanamh chuig na Cúirteanna atá ag lorg dícháiliú aon duine ar roinnt cúiseanna¹²⁹ lena n-áirítear:

- ciontach i dhá chion nó níos mó i ndáil le cionta taifid chuntasaíochta (alt 286);
- ciontach i mainneachtainí leanúnacha faoi Acht na gCuideachtaí;
- ciontach i dtrádáil chalaioiseach nó mheargánta agus tú i d'oifigeach cuideachta.

120. Na Rialacháin Trédhearcachta (Treoir 2009/109/CE), 2007 – I.R. Uimh. 277 de 2007

121. Alt 1382 d'Acht na gCuideachtaí

122. Na Rialacháin Réamheolaire (Treoir 2003/17/CE), 2005 – I.R. Uimh. 324 de 2005

123. Alt 1356 d'Acht na gCuideachtaí

124. Na Rialacháin um Mí-Úsáid Margaidh (Treoir 2003/6/CE) – I.R. Uimh. 342 de 2005

125. Alt 1368 d'Acht na gCuideachtaí

126. Alt 838 d'Acht na gCuideachtaí

127. Alt 839 d'Acht na gCuideachtaí

128. Alt 863 agus 864 d'Acht na gCuideachtaí

129. Alt 842 d'Acht na gCuideachtaí

Gnóthas Dícháilithe¹³⁰

Tugann an nós imeachta riaracháin seo rogha do duine (i gcás ina bhfuil an Stiúrthóir den tuairim go bhfuil feidhm ag imthosca áirithe i ndáil le duine) a chur faoi dhícháiliú gan gá le héisteacht cúirte. Is féidir leas a bhaint as an nós imeachta seo sa chás go bhfuil forais réasúnacha ag an Stiúrthóir chun a chreidiúint go bhfuil feidhm ag ceann amháin nó níos mó de na himthosca a shonraítear in alt 842 (a) go (i) d'Acht na gCuideachtaí maidir leis an duine¹³¹.

Féadfaidh an Stiúrthóir um Fhorfheidhmiú Corparáideach, dá rogha féin, deis a thabhairt don duine dícháiliú a chur isteach. Sa chás go gcuireann an duine isteach chuig “gnóthas dícháilithe” agus go dtugann sé an doiciméad glactha dícháilithe ar ais a síníodh go cuí don Stiúrthóir, meastar gur duine dícháilithe iad. Tá sé de dhualgas ar an Stiúrthóir sonraí faoin dícháiliú a sheoladh chuig Cláráitheoir na gCuideachtaí, lena gcur san áireamh sa chlár poiblí de dhaoine dícháilithe¹³².

Srianadh

Tá feidhm ag na forálacha a bhaineann le srianadh stiúrthóir¹³³ cuideachta le cuideachtaí dócmhainneacha, i.e. cuideachtaí nach bhfuil in ann a gcuid fiacha a íoc¹³⁴ de réir mar a bhíonn siad dlite. I gcás cuideachta a théann faoi leachtú nó glacadóireacht agus atá dócmhainneach, féadfar stiúrthóir de chuid na cuideachta a mhainníonn an Stiúrthóir um Fhorfheidhmiú Corparáideach nó an Chúirt a ghníomhaigh sí go macánta agus go freagrach a shrianadh ar feadh tréimhse suas le cúig bliana.

Gnóthas Srianta¹³⁵

Tugann an nós imeachta riaracháin seo deis don duine srian a chur isteach gan gá le héisteacht cúirte. Féadfaidh an Stiúrthóir, dá rogha féin, deis a thabhairt do stiúrthóir cuideachta dócmhainneach cur isteach chun a bheith srianta. Cuimseoidh an tairiscint na cúinsí, na fíricí agus na líomhaintí as a dtiocfaidh an Stiúrthóir den tuairim go bhfuil srianadh oiriúnach.

Sa chás go nglacann an duine leis an srian, agus go dtugann sé an doiciméad glactha srianta ar ais, arna síníú go cuí, seolfaidh an Stiúrthóir sonraí faoin “ngnóthas srianta” chuig Cláráitheoir na gCuideachtaí, lena gcur ar chlár na ndaoine srianta¹³⁶.

Cuireann srian den sórt sin cosc ar duine a cheapadh nó gníomhú ar bhealach ar bith, go díreach nó go hindíreach mar stiúrthóir nó rúnaí nó a bheith bainteach le foirmiú nó cur chun cinn aon chuideachta mura ndéantar caipitliú leordhóthanach uirthi¹³⁷. I gcás cuideachta phoiblí theoranta (seachas cuideachta infheistíochta), is é an riachtanas caipitil ná € 500,000 i scairchaipiteal íochta leithroinnte, agus i gcás aon chuideachta eile, is é an riachtanas caipitil ná € 100,000. Tá cuideachta den sórt sin faoi réir rialacha níos déine maidir le cothabháil caipitil.

Aon duine a leanann in oifig mar stiúrthóir cuideachta ar an srian atá ag tarlú gan an chuideachta a bheith caipitlithe go leordhóthanach, measfar é, gan cruthúnas ar aon rud eile gur sháraigh sé Acht na gCuideachtaí agus go ndéanfar é a dhícháiliú go huathoibríoch mar stiúrthóir. Déileáiltear go mion le hábhar an tsriain in Agusín B a ghabhann le Leabhar Faisnéise 2.

Aon duine a ghníomhaíonn i ndáil le haon chuideachta ar bhealach nó i gcáil a dtoirmisctear í de bhua a bheith (a) faoi réir ordú dícháilithe, nó (b) faoi réir dearbhú srianta, beidh sé ciontach i gcion chatagóir 2¹³⁸.

130. Alt 849 d'Acht na gCuideachtaí

131. Is iad seo na cúinsí go ndéanfaí ordú dícháilithe dá bharr dá mbeidís sásta go raibh siad i gceist, agus leagtar amach iad in alt 862 d'Acht na gCuideachtaí

132. Alt 864 d'Acht na gCuideachtaí

133. Alt 819 agus 820 d'Acht na gCuideachtaí

134. Alt 570 d'Acht na gCuideachtaí

135. Alt 852 d'Acht na gCuideachtaí

136. Alt 823 d'Acht na gCuideachtaí

137. Alt 819(3) d'Acht na gCuideachtaí

138. Alt 855 d'Acht na gCuideachtaí

Baint den chlár¹³⁹

Féadfaidh Cláraitheoir na gCuideachtaí fógra a thabhairt go bhfuil sé ar intinn cuideachta a bhaint den chlár ar aon cheann de na forais seo a leanas:

- gur mhainnigh an chuideachta tuairisceán bliantúil a dhéanamh de réir mar is gá; nó
- níl aon daoine taifeadta mar stiúrthóirí reatha na cuideachta; nó
- thug na Coimisinéirí Ioncaim fógra faoi mhainneachtain na cuideachta ráiteas sonraí a sheachadadh ag cuideachtaí nua; nó
- tá cúis réasúnach ag an gCláraitheoir a chreidiúint nach bhfuil an chuideachta ag comhlíonadh an cheanglais stiúrthóir a bheith ina cónaí i stát LEE nó nach bhfuil an banna riachtanach aici mura bhfuil stiúrthóir den sórt sin ann¹⁴⁰; nó
- go bhfuil an chuideachta á foirceannadh agus go bhfuil cúis réasúnach ag an gCláraitheoir a chreidiúint nach bhfuil aon leachtaitheoir ag gníomhú; nó
- tá an chuideachta á foirceannadh agus ní dhearna an leachtaitheoir aon tuairisceáin ar feadh tréimhse 6 mhí as a chéile.

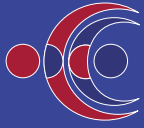
Má bhaintear cuideachta den chlár, aistrítear úinéireacht sócmhainní cuideachta go huathoibríoch chuig an Stát. Fanfaidh úinéireacht leis an Stát go dtí go gcuirfear an chuideachta ar ais ar an gclár. Cé go gcuirtear deireadh leis, leanann dlíteanas gach stiúrthóra, oifigigh agus ball den chuideachta agus féadtar é a fhorfheidhmiú¹⁴¹ amhail is nár díscáileadh an chuideachta.

Déileáiltear leis na nósanna imeachta a theastaíonn chun cuideachta a chur ar ais ar an gclár in Aguisín A a ghabhann le Leabhar Faisnéise 1 - Cuideachtaí. Tá faisnéis shonrach agus mhionsonraithe maidir le cuideachta a chur ar ais ar an gClár ar fáil ar shuíomh Gréasáin an [CRO](#).

139. Alt 725 d'Acht na gCuideachtaí

140. Alt 137 d'Acht na gCuideachtaí

141. Alt 734 d'Acht na gCuideachtaí

Oifig an Stiúirthóra um
Fhorfheidhmiú Corparáideach
Office of the Director
of Corporate Enforcement

Le haghaidh eolas eile:

Oifig an Stiúirthóra um Fhorfheidhmiú Corparáideach
16 Cearnóg Pharnell, Baile Átha Cliath 1, D01 W5C2, Éire

Teileafón: +353 1 858 5800

Íosghlao: 1890 315 015

Facs: +353 1 858 5801

Ríomhphoist: info@osfc.ie

Suíomh Gréasán: www.osfc.ie

Tá leagan béarla den leabhrán seo a fail

An English version of this book is available